הײנטיגער נומער האט 8 זײטען.

№ 231 — Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem — פרייז 20 גראשען — Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

צוואנציגסטער יאהרגאנג | 5 października 1927 r. | מיטוואך, י׳ תשרי תרפ״ח | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 78, פון אדמיניסטראציע 47

30 יודען! שטימט פאר דער איינציגער יודיש-נאציאנאלער ליסטע, 30

וועלכע רעפרעזענטירט אלע שיכטען פון דער יודיש. בעפעלקערונג!

ציוניסטישער וואהל-קאמיטעט.

30 אכטונג בעקער-מייסטער!

№ 30

מיר פאדערן אייך אויף זונטאג, ד. 9. אקטאבער צו שטימען און צו אגיטירען פאר דער ליסטע אויף וועלכער עס פיגורירען אונזערע פארשטעהער און פארטיידיגער

№ 30

וויצע-פרעזעס פנחס זעמבינסקי, עהרען סעקרעטאר ברוסקא, פערוואלטונג י. מ. פאקולא, ש. ל. ראטענבערג, בורשטין, רוביז, ווינבערג, פודלאווסקי.

30 בעקאנטמאכונג.

דער פליישער-פעראיין פיעטריקאווער 24

מאכט בעקאנט זיינע מיטגלידער, אז אויף דער פערזאמלונג וואס איז פארגעקומען זונטאג, דעם 2. אקטאבער, האבען די שטאט-ראט-וואהלען איז בעשלאסען געווארען, אז מיר שטימען צוזאמען מיט פאלודניאווא 4 פאר די ליסטע № 30 ווי עס פיגורירט אונזער פרעזעס און וויצע-פרעזעס, לאוניק יאעל און מארק מייז.

№ 30

דעריבער שטימט זונטאג ד. 9. אקטאבער מיט אייערע פרויען און וואהל-בערעכטיגטע קינדער פאר דער ליסטע
פרעזעס בעריש גרינבערג.
וויצע-פרעזעס פרנס חנה קאמינסקי.

Pod protektoratem Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Wystawa Ruchoma Prób i Wzorów Przemysłu Krajowego w parku „Helenów"

Otwarta od 9-ej rano do 10-ej wieczór. Codziennie od g. 5 popoł. przygrywa orkiestra 28 p. Strz. Kan. Otwarta od 10-ej rano do 10-ej wieczór.
Radjokoncerty — Kinomatograf. Filmowanie zwiedzających Wystawę i t. p. atrakcje. Probiernia win i miodów krajowych.
Ceny wejść do godz. 5 popoł. 1 Zł. ulgowy 50 gr. dla zorganizowanych wycieczek młodzieży Szkolnej po 20 gr. Od g. 5 popoł. 1,50 gr. ulgowy 50 gr.

די בעוואוסטע יודישע שאקאלאדען-פאבריק „ZŁOTY RAJ" מאכט בעקאנט, אז צו די בעקוועמליכקייט פון ג׳ קונדען האט זי געעפענט א פיליע אויף דער צעגיעלניאנא 26

גליקלעכסטע וואונשען מיר די ג׳ קונדשאפט א גמר חתימה טובה.

אונזער פיליען זענען: וואסקאדניא 50, זאוואדזקא 11 און צעגיעלניאנא 26.

צו דער גאנצער יודישער דעמאקראטיע

די ברייטע יודישע מאסע פון האנדווערקער, קליינהענדלער, ארבייטענדע אינטעליגענץ,

לאזט אייך נישט פערטומלען די מוחות דורך די אומגעבעטענע בעלי טובות.

אלע ווי איינער שטימט פאר דער ליסטע פון יוד. דעמאקראטיש. וואהל-בלאק נומ׳ 26

אויף די ערשטע רייהען פון אונזער ליסטע פיגורירען די אויסגעצייכנטע קעמפער פאר די ברייטע יודישע פאלקס-מאסען:

1) פרנס אדוו. יוסף וויצמאן
2) ד״ר הערשפינקעל
3) א. רושעצקי, פליישער
4) ש. טארגע, לוין-וועבער
5) מ. גאלדבערג, מאנופ.-שניידער
6) י. גרינשפאן, בוכהאלטער
7) מ. קירשבוים, קליינהענדלער
8) א. גראסמאן, לאסטוואגען-בעזיצער
9) א. גלאמבא, שניידער-מייסטער
10) מ. פיראקא, גראשער-הענדלער
11) י. אינפעלד, דראשקען-בעזיצער
12) ב. מעסינגער, שוסטער-מייסט.
13) י. דאווידאוויטש, ריקשע-בעז.
14) ה. לעוזאראוויטש, טישל. מייסט.
15) ד. העניג, קליינהענדלער
16) ש. לייבאוויטש, פישער
17) מ. מ. מינץ, קליינהענדלער
18) נ. נאפאסטעק, אלט.-בארד.-הענדל.
19) מ. ניימאן, האנדהעבער-מייסטער
20) מ. פאזנאנסקי, בעקער-מייסטער

26

30 אלע גראשענהענדלער!

ווי מיר האבען א געזיכערטען פארטרעטער וואס ער וועט פערטיידיגען אונזערע אינטערעסען.

№ 30

שטימען צוזאמען מיט דעם האנדווערקערפערבאנד פאר די ליסטע

30

פרעזעס: יצחק זילבערבערג, וו.-פרעזעס: משה קיסעלעוויטש. אשר קריגער, פערוו.-מיטגל.: שלמה גוטערטאג, יוסף שוואלבערג, משה יאסקאוויטש, משה פיעטריקאווסקי, משה ראטשטיין, וואלף דזיאלושינסקי, יצחק זשוראף, יעקב גליקסמאן.

30 אויפפאדערונג!!! 30

אלע שעכטער ווערען אויפגעפאדערט זונטאג, דעם 9-טען אקטאבער

צו שטימען מיט זייערע פרויען פאר די ליסטע № 30 ווי עס פיגורירן אונזערע פארטרעטער

פרעזעס: אברהם אייזען, וו.-פרעזעס: יעקב לעווקאוויטש. | שמואל ראזענזאהן, אהרן זארושעווסקי.

עפענטליכע ערקלערונג!

ליסטע 30

אלס געוועזענער פרעזעס פון גראשען-הענדלער-פעראיין, ערקלער איך, אז איך האב נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט'ן דעמאקראטישען בלאק און סאלידאריזיר מיך מיט אלע מיינע חברים גראשען-הענדלער, וועלכע געהן צו די וואהלען צום שטאט-ראט צוזאמען מיט'ן צענטראלען יודישען האנדווערקער-פערבאנד, פאלודניאווא 4, און שטימען פאר דער ליסטע 30

משה סראקא.

26 הכחשה. 26

מיר אונטערגעשריבענע שטעלען פעסט, אז ס׳איז שקר וכזב די מעלדונג, דאס אויף דער פערזאמלונג פון פליישער-פעראיין דעם 2-טען ח. ח. איז בעשלאסען געווארען צו שטימען פאר דער ליסטע וואו עס פיגורירט לאוניק יאעל, עס איז אפילו קיין פארשלאג נישט געווען.
גלייכצייטיג רופען מיר אלע מיטגלידער פון פליישער-פעראיין צו שטימען פאר'ן יודישען דעמאקראטישען וואהל-בלאק, פאר דער ליסטע

№26

וויצע פרעזעס: אברהם משה פרידמאן.
ערשטער סעקרעטאר: אברהם רושעצקי.

ד״ר צ. לאזאר, זאכאדניא 36

!!! כל הקודם זוכה !!!

נמצא אצלי למכירה

אתרוגים

מובחרים, לולבים והדסים

משולשים במקח השוה בחנותי ברחוב אגראדאווא 2

בעם.; דא איז אויך צו בעקומען יום-כפור-לעכטער.

א גמר חתימה טובה

ווינש איך מיינע ליבע קלעפער, שוועסטער און ברודער און מיין גאנצע פאמיליע ווי אויך אלע מיינע חברות און חברים פון ציוניסטישען ביורא.

משה הערשקאוויטש.

א גמר חתימה טובה

און א גוט יאהר ווינשען מיר אונזער ג׳ שעף ה׳ ב. איצקאוויטש און פאמיליע פאמארקאנ ז.

דאס פערסאנאל.

הלוואה־אונטערהאַנדלונגען נאָך נישט פערענדיגט.

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) היינט זענען פאָרגעקומען די ווייטערדיגע אונטער־האַנדלונגען וועגען דער אויסלענדישער הלואה. אין די פינאַנץ־קרייזען זאָגט מען זיך צו, אַז די אונטערהאַנדלונ־גען זענען פערלענגערט געוואָרען צוליב דעם, כדי די אַמעריקאַנער באַנקירען זאָלען האָבען נאָך אַ מעגליכקייט זיך צו באַ־שעפטיגען מיט א פּויל. אונזאָציאָנאַלישע פינאַנציסטען, וועלכע ווילען זיך באַטיי־ליגען אין דער עמיסיע פון דער הלואה. ווי מען גיט איבער, וועט די עמיסיע נישט אָנגעפאַנגען ווערען פריהער ווי אין צוואַנציגסטען אָקטאָבער.

אַרעסטען צווישען די מיטגלידער פון „גרויס־פּוילישען לאַגער" אין לעמבערג,

צוליב דעם פלוג־בלאַט „דער אמת וועגען גענעראַל זאַגורסקי".

לעמבערג, 4 אָקט. (פּאַ.) אין צו־זאַמענהאַנג מיט די אַרעסטען צווישען די מיטגלידער פון „גרויס־פּוילישען לאַ־גער" ביי אונז אין שטאָט, האָט די פּאָ־ליציי אין משך פון נעכטיגען טאָג דורכגעפיהרט אַ גאַנצע ריהע נייע רעוויזיעס. צווישען אַנדערע איז אויך פאָר־געקומען אַ רעוויזיע אין דער רעדאַקציע פון ענדעקישען וואָכענבלאַט „אימשיוואָוועץ" און אין לאָקאַל פון די ענדעקעס, די גאַנ־צע קאָרעספּאָנדענץ איז קאָנפיסקירט גע־וואָרען. דער געריכטס־אַפּליקאַנט באַרי־שעוויטש, אַן אַנפיהרער פון „גרויס־פּוי־לישען לאַגער", וועלכער שטעהט אונטער דעם פאַרדאַכט, אַז ער האָט זיך באַטייליגט אין דער פאַרשפּרייטונג פון דעם פלוג־בלאַט „דער אמת וועגען גענעראַל זאַגורסקי", האָט זיך באַהאַלטען און די פּאָליציי קען איהם ביז איצט נישט געפינען.

די פאַרשטעהער פון די אָרגאַניזאַציעס פון „גרויס־פּוילישען לאַגער" האָבען אָנגעהויבען אַ שאַרפען פּראָטעסט קעגען די אַרעסטען.

דער „לאַגער פון גרויס־פּוילען" האָט היינט אַפּעליר געמאַכט אין „סלאָוואָ פּאָלסקע", אַז ער האָט נישט קיין שום שייכות צו די אויפגעדעקטע פלוג־בלעטלעך.

די שטאָטישע אַרבייטען אין ירושלים ווערען נישט ערטיילט קיין יודען.

ירושלים (יט"א) די קאָמיסיע פאַר עפענטליכע אַרבייטען ביים ירושלימער מאַגיסטראַט האָט געשלאָסען אַ נייעם קאָנטראַקט וועגען דורכפיהרען עפענטליכע אַרבייטען אין ירושלים. אויס־דריקליך נייע שטאָטישע בנינים א.א.וו. די אַלע אַנטראַקטען זענען געשלאָסען געוואָרען אויסשליסליך מיט אַראַבישע אונטערנעמער. די יודישע אַרבייטסלאָזע וועלען האָבען קיין באַשעפטיגונג נישט באַקומען.

אַ נייע סינאַגאָגע אין דאַנציג־לאַנגפוהר.

דאַנציג (יט"א) די וואָך איז פאָר־געקומען די פייערליכע חנוכת־הבית פון דעם סינאַגאָגע־בנין אין לאַנגפוהר. דער פּראַכטפולער בנין איז געבויט געוואָרען דורך די בערלינער אַרכיטעקטען אָסקאַר און פרידמאַן. די פייערונג איז גע־עפענט געוואָרען דורך יוסטיצראַט בלאַנ־קען. אַ גרויסע רעדע האָט געהאַלטען דער לאַנגיעהריגער רבֿ פון געמיינדע ד"ר ווייס.

30 אַכטונג, חברים און חבר'טעס 30

צייטונגס־פערקויפער

איהר ווערט אויפגעפאָדערט דעם קומענדיגען זונטאָג, דעם 9־טען אָקטאָבער צו געהן אַלע מיט אייערע וואַהל־בערעכטיגטע קינדער צו די וואַהלען און

אונבעדינגט נור צו שטימען פאַר די ליסטע נומער 30

די צייטווייליגע פערוואַלטונג

פון אונפּאַרטייאישען יוד. צייטונגספערקויפער־פעראיין.

אויפרוף פון 3־טן אינטערנאַציאָנאַל וועגן בעשלוס אויסצושליסען טראָצקי'ן פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

מאָסקווע, 4 אָקט. (פּאַט) דאָס פּרעזידיום פון דריטען אינטערנאַציאָ־נאַל און דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנ־טראָל־קאָמיסיע האָבען אַרויסגעלאָזט אַ לאַנגען אויפרוף, אין וועלכען ס'ווערט מאָטיווירט דער בעשלוס אויסצושליסען טראָצקי'ן און וואָיעוויטש'ן פון דער קאָ־מוניסטישער פּאַרטיי. אינ'ם אויפרוף ווערען זיי בעשולדיגט, אַז זיי האָבען געוואָלט צוברעכען די פּאַרטיי און צו שאַפען אַ 4־טען אינטערנאַציאָנאַל, גע־בויט אויף די יסודות פון טראָצקיזם. דער אויפרוף טרעט אויף שאַרף קעגען די פאַרוואָרפען פון דער אָפּאָזיציע, אַז די טאַקטיק פון דער פּאַרטיי פיהרט צום שמוי־צען אויפ'ן רעכטען פליגעל, אויף דעם אופן געשטיצט די „קולאַקעס".

ווייטער ווערט אויך אַפּגעלייקנט טראָצקי'ס השערות, אַז די סאָוויעטען מאַכט שטרעבט אַבצושאַפען דעם מאָ־נאָפּאָל פון האַנדעל מיט אויסלאַנד און אַז זי בעגייצט זיך מיט דער פּאַליטיק אָנטקעגנען.

לאַטווע אויפ'ן וואולקאַן פון אַ פאַ־שיסטישער איבערקעהרעניש.

ריגאַ, 4 אָקט. (פּאַ.) די לאַטווישע רעגירונג האָט אויפגעדעקט אַ פאַ־שיסטישע פאַרשוועהרונג פון מיליטער און לאַנדווער. די פאַרשוועהרונג איז אַרויס־געגעבען געוואָרען צוליב די עקשנות'דיגע קלאַנגען וועגען דעם, אַז די פאַשיסטען גרייטען זיך צו אַן איבערקעהרעניש.

קאַטאַסטראָפע אויף די רומענישע מאַנעווערס.

פיל זעלנער דערטרונקען געוואָרען אין דונאַי.

בוקאַרעסט, 4. אָקטאָבער (פּאַ.) אויפ'ן דונאַי נעבען דער שטאָט בריילאַ האָט זיך אונגעגליקט אַ פּראָם, בעת עס האָט דאָרט אַדורכמאַרשירט אַ גאַנ־צע אַבטיילונג מיליטער, וועלכער זענען געגאַנגען פון די מאַנעוורעס. זעהר פיל זעלנער זענען דערטרונקען געוואָרען.

א גמר חתימה טובה

ווינשען מיר אַלע אונזערע

מיטגלידער סימפּאַטיקער און מנדבים

פאַר אַלער אונטערשטיצען דאָס גאַנצע יאָהר אונזערע עלענדע יתומים.

מיר האָפען דאָס איהר וועט נישט פערגעסען אין די עלענדע יתומים.

די פערוואַלטונג פון בית־יתומים

זגערזשער 40.

די הערען יעקב פּוסט, אלחנן שפּיינשניידער

און ישראל אוניקאָווסקי אינהאַבער פון פירמא

J. FUKS i S-ka, Łódź, Zachodnia 31

ווינשען א גמר חתימה טובה

דאָס ביוראָ־פּערזאָנאַל

LEON ŁUCKI, SZYMEK HERC, ELJASZ HERC, HERMAN, ROZENSZTOK.

צום נייעם יאָהר

ווינשען מיר אונזערע קרובים, פריינד און בע־קאַנטע בכל מקום שהם, ווי אויך דער רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט"

א גמר חתימה טובה

י. לאַנדוי און פאַמיליע

ערב יוהכ"פ תרפ"ח ווען II, מאַנדעלמאַרקטנאַ 12

א גמח"ט! א גליקליך יאָהר

ווינשען מיר אונזערע ברידער, שוועסטער, שוואָגער, שוועגערינס מיט זייערע קינדער פון לאַנד און אויס־לאַנד און אויך דער ג' רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט". און אויך די אַגענטען פון די וואַרשאַוער צייטונגען און צייטונגס־פערשפּרייטער אויך די ג' קונדשאַפט און דעם כלל ישראל מיט זייערע פאַמיליעס.

בעריש גאָלדבערג און פאַמיליע

לאָדז, פּיעטריקאָווער 17.

א פּאָרטמאָנעל איז פערלוירען געגאַנגען אין וועלכען עס האָט זיך אויך געפונען 2 פּראָטעס־טירטע וועקסלען 1) M. Adler, Cmentarna 1, zlec. W. Pruszynowski, pł. 1/8 zł. 100 2) M. D. Winer, ul. Nowomiejska 10, zlec. F. Engiel, zł. 100, pł. 20/9 1927, ווי אויך 2 קוויטען לאָדז. טאָוואַרזש. 1) 75 זל. 2) 12.50 זל. פעליג 1/7 1927 וועלכע ווערען אַלס אונגילטיג ערקלערט געגען בעלוינונג אָב־צוגעבען Leiserowicz, Szkolna 4. 1771

די לאַנגיעהריגע

טאַמבוריר־ווערקשטעל

א. לעיבאָוויטש קאָמפּאַניאָן

נעהמט אָן אַלערליי טאַמבוריר־אַרבייטען ווי, פּאַרטיערען, דעקען, דאַמען־קאָנפעקציע א.א.וו. פּינקט. אויספיהרונג און רעעלע בעהאַנדלונג.

עלעקטרישע

מאַטעריאַלען

קויפט מען אַם בעסטען אין בוט ר. האַרן

29 צעגעלניאַנאַ 29 טעלעפאָן 16-11

גרויסער אויסוואַהל פון עלעקטר. זשירענדאָלען. פאַר טוחרים און פאַבריקען גרעסערע ראַבאַט.

קרעדיטען פאַר די געליטענע פון דער ערד־ציטערניש אין א"י.

ירושלים, 4 אָקט. (יט"א) די ארץ ישראל רעגירונג האָט באַקומען דאָס צווייטע טייל פונט אויף צו פאַרטיילען קרעדיטען פון הלואות פאַר די געליטענע פון דער ערד־ציטערניש, פרייז און וועלכען האָבען די געליטענע צוריק אויפ־צובויען זייערע חרוב־געוואָרענע הייזער. די הלואות וועלען געגעבען ווערען אויף פערשידענע טערמינען, פאַר וועלכע עס וועט גערעכנט ווערען 6 פּראָצענט יעהר־ליך.

לואי מאַרשאַל איז נישט צופרידען

פון די בעשלוסען פון ציוניסטישען קאָנגרעס.

לאָנדאָן, 4 אָקט. (יט"א) די יודיש אַמעריקאַנישע צייטונגען מעלדען מיט, אַז לואי מאַרשאַל האָט זיך געוואַנדט מיט אַ בריוו צו די אַמעריקאַנער ציוניס־טען, אין וועלכען ער דריקט אויס זיין אומצופרידענהייט מיט די בעשלוסען פון דעם לעצטען ציוניסטישען קאָנגרעס. דער יט"א־קאָרעספּאָנדענט האָט זיך גלייך אינפאָרמירט ביי דער ציוניסטי־שער עקזעקוטיווע, וואו מ'האָט איהם ערקלערט, אַז די ידיעה איז נישט ריכ־טיג. פון מאַרשאַל'ן איז ביז איצט קיין שום בריוו נישט אָנגעקומען.

פּעפּעסאָוויטש — פּרעזידענט אין פּאַביאַניץ.

אויפגעדרעמט אונצוטרוי אַנ'ענדעקישען לאַווניק, אָבער ער וויל נישט דימיסיאָנירען.

פּאַביאַניץ (טעלעפאָניש) צוליב די אָפּערעס פון לאַווניק פּאָ סקאָווסקי, וועלכען מ'האָט מיט אַ צייט צוריק אויס־געדריקט אַנצוטרוי, האָבען די פּעפּעסאַ־נישע וואָהר 12 ראַטמאַנען געלעגט זייערע מאַנדאַטען. צווישען די 12 ראַטמאַנער געפינען זיך 6 ענדעקעס, 2 באַרעסקעס, 1 אגודה'ניק, 1 פּפ"ס לעוויצאַ און 2 אונאָפּהענגיגע. אויף דער נאָהענטסטער זי־צונג האָט אויך דעמיסיאָנירט דער וויצע פּרעזידענט פון דער שטאָט, סקאָווראָנ־סקי. געבליבען איז פּאַרשטאַנען אַ זיצונג פון שטאָט־ראַט, צו וועלכער ס'זענען נאָר געקומען 18 ראַטמאַנער, ווייל די אַבגעזאַגטע זענען מעהר נישט געקומען צו דער זיצונג. אויף דער טאַג־אָרדנונג איז געשטאַנען די פראַגע וועגען וועהלען אַ נייעם שטאָט־פּרעזידענט. אַלס פּרעזידענט איז איינשטימיג אויסגעקליבען געוואָרען דער פּעפּעסאָוויטש וולאַדיסלאַוו נאַצקי.

נאָך די וואַהלען פון שטאָט־פּרעזי־דענט האָט דער שטאָט־ראַט אויסגע־דריקט אונצוטרוי'ען דעם ענדעקישען לאַוו־ניק שוואַנדאָווסקי, אָבער שוואַנדאָווסקי האָט ערקלערט, אַז ער האָט נישט געדאַכט צו דימיסיאָנירען און ער רעכענט זיך נישט מיט'ן בעשלוס פון שטאָט־ראַט. דער שטאָט־ראַט האָט דעריבער בעשלאָ־סען זיך צו ווענדען וועגען דעם ענין צום לאָדזשער וואָיעוואָדע.

ציוניסט. יוגענד, אַכטונג!

30 אַלע מיטגלידער פון די ציוניסטישע יוגענד־אָרגאַני־זאַציעס: „החלוץ הרכזי", „ירדניה", ברית־טרומפּעלדור", „השחר", „צעירי מזרחי", השומר הלאומי", „חשמונאי" און די אַנדערע ציוניסטישע יוגענד — ווערען אויפגעפאָדערט צו קומען מוצאי יום־כפור 9 אַ זייגער אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4).

דער יוגענד־קאָמיטעט 30

ביים ציוניסטישען וואַהל־קאָמיטעט.

קרן־קימת־לישראל, לאָדז.

צוליב יום־כפור ווערען געהאַלטען רעדעס וועגען

גאולת ובנין הארץ

אין פאָלגענדע בתי־תפילות:

היינט, פאַר כל־נדרי: וואָהלינער־שוהל — סיים־דעפּוטאַט משה העלמאַן. „אימפּעריאַל" — נחמן פּעלמאַן.

מאָרגען, יום־כפור, פאַר קריאת־התורה: „פילהאַרמאָניע־זאַל" — ד"ר ירמיהו פרענקעל, שוהל „בקור חולים" — נחמן פּעלמאַן, „לינת הצדק" — לאַזוניק א. יאַצעל, „הזמיר" — ק. פּיינבערג. 1228

מאַגאַזין־שניידער־מייסטער

26 לויט'ן בעשלוס פון דער פערוואַלטונג — שטימען אַלע מאַגאַ־זין־שניידער פאַר'ן יוד. דעמאָקראַטישען וואַהל־בלאָק ליסטע אויף וועלכער עס פיגורירן: אַדוו. וויצמאַן, ד"ר הערשפינקעל, משה גאָלדבערג, ש. טאַרקא א. א.

גלייכצייטיג רופט די פערוואַלטונג אַלע סעקציעס (דאַמען מענער, פּעלצער, מאַנאַרקע, דזשעקינגען, לעמבערגער, קאָלדרעס און טריקאָטאַזש־מאַכער) 26 אויף אַ וואַהל־מיטינג נור פאַר מיטגלידער, וועלכער וועט פאָרקומען פרייטאָג, ד. 7/X פּינקטליך 8 אָוונט אין פּראַנס־לאָקאַל על. 1 מאי 2.

פאַר די פערוואַלטונג פּרעזיצער (—) משה גאָלדבערג.

21 פאַרוואָס איז נישט צושטאַנד געקומען דער ציוניסטישער בלאָק? 21

צוליב די פאַלשע קלאַנגען, וואָס ווע־רען בכיון פאַרשפּרייט וועגען די סבות פון נישט צושטאַנדעקומען פון ציוניסטי־שען בלאָק, שטעלט פעסט דער ציוניס־טיש־דעמאָקראַטישער וואַהל־קאָמיטעט פון „התאחדות" וואָס פאָלגט:

תיכף ווי עס איז בעקאַנט געוואָרען דער טערמין פון נייע שטאָט־ראַט וואַה־לען האָט די ציוניסטישע אַרבייטס־פּאַר־טיי „התאחדות" זיך געוואַנדט צו אַלע ציוניסטישע פּאַרטייען וועגען שאַפען אַ ציוניסטישען בלאָק, צו דער בעטרע־פענדער בעראַטונג איז אָבער בלויז געקו־מען דער פאָרשטעהער פון „מזרחי", וואָס האָט אָבער אונזער פאָרשלאָג אָבגע־וואָרפען. די אַלגעמיינע ציוניסטען און מזרחיסטען האָבען געשטעלט אין דער זעלבער צייט אונטערהאַנדלונגען מיט דער רעאַקציאָנערער „אגודה". ערשט ווען די אונטערהאַנדלונגען זענען כמעט געפּלאַצט, האָט מען זיך דערמאָנט אין אונז. נישט וועלענדיג אַז אין נייעם שטאָט־ראַט זאָלען ציוניסטישע ראַטמאַנער פיהרען אַ הפקרות'דיגע פּאָ־ליטיק אין הסכם מיט דער ענדעקיש־לאַנטעמישער מעהרהייט, האָבען מיר גע־פאָדערט, אַז עס זאָל ציוניסטישער בלאָק ווערען אַ דעמאָקראַטיש אַרבייטס בלאָק פאַרם פאַר די נייע־געוועהלטע ראַטמאַנער. אַז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע זאָל אַרויסשיקען אויסשליסליך אַזעלכע קאַנדידאַטען וועלכע האָבען זיך מיט זייער אַרבייט אין פאַריגען שטאָט־ראַט נישט קאָמפּראָ־מיטירט. בעזונדערס האָט זיך געהאַנ־דעלט וועגען נישט אַרויסשטעלען די קאַנדידאַטור פון דעם ד"ר ראָזענבלאַט. אַזוי ווי די פאָדערונגען זענען נישט ער־פילט געוואָרען, זענען די אונטערהאַנד־לונגען איבערגעריסען געוואָרען. און גלייבען מיר, אַז דער רוב ציוניסטען פון אַלע שאַטירונגען זענען סאָלידאַריש מיט אונזער שטעלונג.

ציוניסטיש • דעמאָקראַטישער וואַהל־קאָמיטעט „התאחדות"

אַלע מיטגלידער, פריינד און סימפּאַטיקער

פון אונזערע אינסטיטוציעס, אַלע די, וואָס העלפען אונז אין משך פון'ם גאַנצען יאָהר ביי דער אַרבייט לטובת פערלאַזענע יודישע קינדער — ווינשען מיר צום נייעם יאָהר תרפ"ח

א גמר חתימה טובה און אַלדאָס גוטס

די פערוואַלטונגען פון די געזעלשאַפטען: „אינטערנאַט פאַר יודישע קינדער אין פערמע אין העלענובעק" און „אינטערנאַט פאַר יודישע מעדלעך „עזרה־פאַמאָץ" אין לאָדז", די הויפּט־העלפער און אונטערשטיצער ביים אויסבוי פון אונזערע אַנשטאַלטען, אונזערע חשוב'ע ח"ח: עהרען־פּרעז. ה' א. י. גראַסליט און קוראַטאָר ה' פנחס נערשאַווסקי,

ווינשען מיר צום נייעם יאָהר תרפ"ח א גמר חתימה טובה און אַלדאָס גוטס

די פערוואַלטונגען פון די געזעלשאַפטען:

„אינטערנאַט פאַר יודישע קינדער און פערמע אין העלענובעק"

און „אינטערנאַט פאַר יודישע מעדלעך „עזרה־פאַמאָץ" אין לאָדז".

ערשטקל. שניידער־אַטעליער

H. MILNER פון

ŁÓDŹ, Piotrkowska 38, tel. 19-95.

עמפּפעהלט צום הערבסט און ווינטער־סעזאָן די

נייעסטע שטאָפען און מאָדעלען.

מיין האַרציגע מוטער פיישע־תחי', שוועסטער, ברודער, שוועגערינס, שוואָגערס און פאַמיליע בעזונדער ה"ה רעב. שמואל האַמבורסקי און זיין ברודער מענדיל, דער אַדמיניסטראַציע, רעדאַקציע פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט" און דער ג' קונדשאַפט ווינש איך

א גמר התימה טובה

און כל טוב

עקיבא גאָלדבלום.

ווער?

ס'בעקומט איצט צוגעשיקט א נאַקאַז פּלאַטניטשי אויף פּאַדאַטעק דאָכאָדאָווי פאַר'ן שטייער־יאָהר 1927 און געפינט אַיין, אַז מ'האָט איהם צו הויך אָפּגעשאַצט, זאָל זאָפּאָרט קומען שרייבען אַ רע־קורס אינ'ם לאַנגיעהריגען קאָמפּעטענטען

רעכטס־קאָנסולענטען־ביוראָ

„אַרגוס"

זאַכאָדניאַ 36. פּאַרטער, פראָנט.

ליטווישער סיים בעקומען... עקסמיסיע.

קאוונע, 4 סעפטעמבער (יטא) די ליטווישע רעגירונג האט באשלאסן צו עקספראפרירן די קאנצעלאריע פון ליטווישן סיים. און די סיים-לאקאלן איז איינגעארדנט געווארן א גימנאזיע און די קאנצעלאריע פון סיים האט מען ארויסגע- געשטעלט און די לאקאלן פון ליטווישן סיים.

געשלאסן און די לאקאלן פון דער מליצה-דראגערייע, וואו זיי האבן פריער מען 5 צימערן. די ליטווישע רעגירונג וויל אזוי ארום פארמאכן מיט דער אפאזיציאנעלער מערהייט פון ליטווישן סיים.

קומט דער רוף, אז און דער אפאזיציע-פראק- ציע פון ארגאניזירטע סיימען, זאל ארויס- געפירט ווערן א געזעצמעסיגער ענין פון דער ליטווישער ארגאניזאציע און גרופע פון

דער ליטווישער יוגנט. די ראציעס מאכ- ווייזן דארפן פונקציעס, וואס זיי וועלן אויפגעקומען ווערן אויף דעם ראצנגען נאכ- פיט.

א צירקולאר וועגען אריינציהען די יודישע יוגענד אין דער אינדוסטריע.

מאסקווא (יט"א) דער ווארנעמער פראנציע-וואס-קאמיטעט האט פארעפנטלעכט א צירקו- לאר צו אלע געבעטער-אמטן צו אלע פאראיי- ניגונגען פון יודישע מאסלען, אז די יו- דישע יוגנט זאל אריינגעצויגן ווערן אין דער פראדוקציע.

אין צירקולאר ווערט דערמאנט, אז די אנטיזעמיטן מאכט האט שוין גושט אין פאל אנגעוויזן די ארויסן, אז פרי צו פאר- טשטעלן די שווערע עקאנאמישע לאגע פון די יודישע ארבעטער-מאסן, און אויך ארבעטערייען די יודישע יוגנט אין דער אינדוסטריע, דער עיקר אין דער צוקער-אינדוסטריע פון אוקראי- נע. די דאזיגע באשלוסן פון דער רעגירונג מאכט זאגן אויך באשטעט- מען נאך ווארען פון די מארקען און קאר- יערן-צוקער-ווארעניסטרע.

צום גרוים באדויערן — ווערט ווייטער געזאגט אין צירקולאר — זענען די יודי- שע טוערס אויף דעם געביט זייער קליין, דאס ראמט ארוים געווארן מצוות מצה דער יודישער ארבעטער יוגנט. עם העלפן זיך קלאגן, אז אלע פראנציאנענ- זען פון דער פראווינץ מאכט שליכטע מער- גוט, אזוי אויף פאפער. „דאס גוט די שנאים פון דער ראמאנצען און די פארשידענע ציוניסטישע און אנדערע קאנטר-רעוואלוציאנערע עלעמענטן צו שפעקולירן דערויף און העצן די צער- בלונטע נגעגן דער סאוויעטן-מאכט".

דער צירקולאר לייגט דערויף פאר אנשטאלטן א באזונדערע אויפמערקזאם.

גנעזעלשאפט צו פערשפרייטן די טערקישע שפראך צווישן יודען.

קאנסטאנטינאפאל (יט"א) לויט דער אנגעזעהענער פון אנגאזישע יו- דישע נאציאנאלער און קאנסטאנטינאפאלער וועלכע דא געשאפן אגעזעלשאפט וואס'ן צוועק צו פערשפרייטן די טערקישע שפראך צווישן די יודישע מאסן. די

געזעלשאפט וועט זיך באמיען אנצונעמען פיהרען די טערקישע שפראך, אלס אומ- טערלכם-שפראך און די שולן פאר יו- דישע קינדער און וועט אויך שאפן א ריזה אוישטער-קארסן פאר דערוואקסענע.

אונטערזוכונג אין דער „בני-ברית"-לאזשע אין קאנסטאנטינאפאל.

קאנסטאנטינאפאל (יט"א) לויט דער פערארדנונג פון דער פאליציי און עק- שטימט געווארן א ספעציעלע קאמיסיע, וואס דארף אויספארשן עלעמענטאר און דערוויילע דערנאך פון דער היגער בני-ברית- לאזשע. די אויספארשונג האט דעם מוטער פארזעצט, צו די ראזיגע און נאמן-טעטיגקייט האט אמגענומען א געוויסע

מאמענט, פריי אינווינטארגען די לייט פון שליחה ניתקא.

פון אונזט האבן די פארשטאנען נושא געגעבן קיין שום רעזולטאט. עס איז אבער פעסטגעשטעלט געווארן, אז די מיטגלידער ווערן נעפיהרט אין דער פראנ- צויזישער שפראך און נושט אין דער טערקישער, ווי עס פארערט דאס געזעץ.

אן'אלטער „רב" שרייבט אנטי-רעליגיעזע ארטיקלען!

מאסקווא (יט"א) אין דער מאנט- לער יודישע-קאמוניסטישער צייטונג „אק- טיאבר" פון ערשטן טאג ראש השנה איז אבגעדרוקט א'ארטיקעל פון דעם „געוועזענעם רב" י. מאגעס, וועלכער האט מיט 5 יאהר צוריק קאמוניקאציאר-פען די רבנות און גיט זיך ספעציעל אב מיט אנטי-רעליגיעזע פראפאגאנדע צווישן יודען. שטענדיג זיך אויף די פערשי- דענע פסוקים פון חומש, און אויף אויף מאמר'ס פון יודישע ספרים, באמיהט זיך דער געוועזענער רב צו באווייזן, אז פון'ן 5. יאהרהונדערט נאך קריסטוס'ן איז דער יום-טוב ראש השנה גוט גע- פייערט געווארן און תשרי און אז די ימים נוראים זענען בכלל ערשט אויפגע- קומען אין 4. יאהרהונדערט, ווען עס האט זיך פערשטארקט דו מאכט פון די פתגים און זיי האבן זיך געגריטענט אין א גרויזאמען נאמן".

דער „געוועזענער רב", וועלכער איז אלטער אומער וועגעציג יאהר אלט, לאזט אויף דו, וואס צושרן און די ימים נוראים הן א פוש און וואסער.

* * *

יובילי פון א יודישער קאמו- ניסטישער צייטונג.

מאסקווא (יט"א) די מינסקער צייט- טונג דער „יונגער ארבעטער" האט צו- איבערגעלאזן א ספעציעלן יובילעאום מען צו איהר 5-יעהריגען יובילעאום. די צייטונג איז גרוים און א דאפעלטער פארמאט און געמאלט פאר'ידישע מאס- סער'ן און ווייזן דער נייעם.5 פון דער צייט פאר די 5 יאהר פון איהר עקזי- סטענץ. דער יובילעאום איז און נא- צען געדרוקט, וואס עס פערשייט דאס לייענען.

געכאפט א פערשפרייטער פון פאלשע 5-זל.-באנקנאטען.

פעטראקאו.

זייט א לענגערער צייט האבן זיך אין אונזער געגענד אנגעהויפן בעווייזן פאלשע 5 זל. באנקנאטן. מ'האט פער- שידענע פערדעכטיגע פערזאנען ארעס- טירט, אבער עס האט זיך אלץ ארויס- געוויזן, אז דאס זענען נישט די אמת'ע שולדיגע. ענדליך איז די וואך געלונגען דער גארשקאוויצער פאליציי צו ארעס-

טירען דעם אמת'ן פערשפרייטער פון די פאלשע באנקנאטען. ער הייסט יוזעף לאבישעווסקי, א געספאדארוש פון וואלא- קאטקאוועקא. מ'האט געמאכט בעי איהם א רעוויזיע און געפינען נאך 130 פאלשע 5-זלאטי-שיינען. ער פלעגט ארומגעהן אין די יודישע געוועלבלעך קויפן קלייניקייטען און אזוי ארום א רעשט נעמען פון די פאלשע 5-ער. (ש. מ.)

אכטונג בעקער-מייסטער!

דערמיט מאך איך בעקאנט, דאס איך רעזיגניר פון מיין אמט אלס פארזיצענדער פון בעקער-מייסטער-פעראיין ווי אויך פון דער פערוואלטונג.

מיט אכטונג מ. פאזנאנסקי.

א גמר חתימה טובה

און פיל גוטע יאהרען, אלע פעראיינס מיטגלידער ווינשט די פערוואלטונג פון לאדזער פרוכטען און געמיזע הענדלער-פעראיין, זגערזשער 28.

טיף ערשיטערט זענען מיר פון דער פלוצלינגע בשורה וועגען טויט פון הר"ר ר' ברוך ריוועקינד זצ"ל (איידעם פון ר' ס. דישקין נ"י)

המקום ינחם את משפחתו וקרוביו ובתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

דאס פערסאנאל פון פיליע ס. דישקין, פיעטריקאווער 51.

כל הקודם זכה

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים מהודרים

זענען צו בעקומען ביי די לאנג-עקזיסטירענדע פירמע

יעקב אהרן יאנאווסקי

ווסכאדניא 6, ווי אויך אין די פיליעס: נאוואמיעסקא 9 (אין וואורשטען-געשעפט) אין נאוואמיעסקא 2 (צוקערניע).

אתרוגים מובחרים

לולבים והדסים, במקח השוה הורט על וענצעל

בעקומט מען ביי עמנואל קאפעלוש, נייער מארק 10

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים מהודרים

אויף הורט און ענצעל פערקויפן אויף גינסטיגע בעדינגונגען

ליבוש קארז און א. לאנדאויטש

פולנאצנא 16 רוג ווסכאדניא. (אין טאבאק-געשעפט).

אתרוגים מובחרים, לולבים והדסים

במקח השוה אויף הורט און ענצעל בעקומט מען ביי

שמואל הירש ליסס, ווסכאדניא 6, פרטער 2. שטאק

„הזמיר" אלטע קאשטשושקי 21 „הזמיר"

בית תפלה לימים נוראים

דאווענען וועט

ה' מיטעלבערג

בילעטען-פערקויף א גאנצע טאג אין לאקאל פון „הזמיר".

Dr. med. Z. Datyner

ספעציאליסט פאר נירען- בלאז און אוריןא-מרגאנס (סיפיליס אין קרענק) Piramowicza 11 Tel. 48-95.

נעמט אן פון 8—5 אין 2 ביז 1 פון נאכמ. אוונד.

סוכות

אויף אבצוג ווי אויך צו פערקויפן צו די ביליגסטע פרייזען אין דער קיסטען-פאבריק ווסכאדניא 12

קומט און איבערצייגט אייך!

כל הקודם זכה!

אתרוגים לולבים והדסים

איז צו בעקומען אויף הורט און ענצעל ביי:

וואלף קופערבערג בזשעזשינער 2

די לאנג-עקזיסטירענדע פירמע יאנאווסקי האט ספעציעל געברענגט פון טריעסט א גרויסן אויסוואהל

אתרוגים לולבים והדסים

אויף הורט און דעטייל, וואס איז שוין צו בעקומען אין דער צוקער ניע נאוואמיעסקא 7 № פון 6 פריה ביז 11 ביינאכט אהן אונטערברעכונג.

Dr. med. J. BETTE

ספעציאליסט פאר אינערליכער און קינדער-קראנק.

צוריקגעקעהרט.

Piotrkowska 6, tel. 44-95

נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אווענד.

Dr. med. WOLF EYCHNER

נימעגאלאג-אקושער

צוריקגעקעהרט

זגערשער 11 :—: טעל. 34-52

נעמט אן אין דער לעשניצא פיעטריקאווער 294 פון $1^1/_2$—$11^1/_2$.

Dr. med. Braun

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.

באהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)

צוריקגעקעהרט

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26

נעמט אן פון 9—11 און פון 5—8 נאכמ.

Dr Prybulski

צוריקגעקעהרט

זאוואדזקא 1 — טעלעפאן 25-88

וועגערישע האר און הויט-קראנקהייטען, מענער-שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל) און רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 דאמען אה. און 4—8; פון 4—5.

יום-כפור אין פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש 20

צוליב דער גרויסער נאכפראגע נאך איינטריטס-קארטען צו הערן דעם וועלט-בעריהמטן און אויסגעצייכנטן מתפלל

ר' עוזר מנחם זשופאוויטש

(בן הרב ר' חיים ארי' נ"י מגראדנא)

וועלכער האט מרעיש עולם געווען מיט זיינע בגעימות'דיגע תפילות דעם ראש השנה מיט דעם גוט איינגעשטודירטן כאר אונטער דער לייטונג פון בעריהמטן קאמפאזיטאר חזן און דיריגענט ה' י. רובין, האט דער קאמיטעט בעשלאסן צו פערקויפן נאך א קליינע צאהל בילעטן. וכל הקודם זכה, בילעטן-פערקויף הויבט זיך אן היינט, זונטאג, ד. 2. סעפטעמבער ד. י. אין קאסע פון פילהארמאניע פון 10 פריה ביז 8 אווענד און מיטוואך ביז 4 נאכמ.

בעמ.: צוליב דעם אנגעהויערן געדראנג, וועלכער קומט פאר ביי בעט מען די ג' מתפללים קיין קינדער נישט מיטברענגען.

נאך קריאת התורה וועט רעדען מעינגא דימא און יש דבה בנין הארץ ד"ר ירמיהו פרענקעל.

אונזערע ליבע עלטערן, געשוויסטער, פאמיליע, פריינד און בעקאנטע ווינשען מיר

א גמר חתימה טובה

צום נעם יאהר.

פאמיליע

לעאן אלעקסאנדראוויטש

בארצעלאנא.

א גמר חתימה טובה

און אריכת ימים ווינשען מיר אונזער געערטען און געשעצטען רעדאקטאר פון „טאגעבלאט" ה' עמנואל האמבורסקי צום נייעם יאהר און מיר ווינשען איהם א פאלשטענדיגען ערפאלג צו די שטעט-ראט-וואהלען. אויך דאנקען מיר איהם פאר זיין ערפאלגס הערץ פאר דער מיטווירקונג ביי די אמעריקאנער רעליעפגעלטער לטובת אונזער זאך. גלייכצייטיג ווינשען מיר אויך ה' מענדיל האמבורסקי מיט א גמר חתימה טובה דער רע- דאקציע, אדמיניסטראציע און טעכנישע פערסאנאל. אין נאמען פון דער צייטווייליגער פערוואלטונג פון אונפארטייאישען יודישען צייטונגס-פערקויפער-פעראיין, פיעטער קאווער 66.

צוריקגעקעהרט

Dr. Ludwik Falk

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

נאווראט 7, טעל. 28-07

נעהמט אן פון 10 — 12 און פון 5 — 7 אווענד.

Dr. med. G. Gersztajn

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Traugutta 2 (קרוטקא)

נעמט אן פון $12^1/_2$—2, פאר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אוו.

Dr. med. H. Leichter

קאנסטאנטינער 9 רוג זאכאדניא, טעל. 49-66

צאהן-כירורג

ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען אין: שטעטעקעס, ניטקעס דושעגס לעס,צאהן-פיסטולעס א.ז.וו.

נעמט אן פון $1^1/_2$—5 און זונטאג פון 9—11 פריה.

Dr. H. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19) טעל. 37-70

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 4—8, פרויען פון 4—5 ספעציעל תאכטער-צימער.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P, Narutowicza 25 (דזיעלנא) Tel. 44-10

ספעציאליסט פאר נירען-, בלאז- און הארן-קראנקהייטען

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמ.

בגמר כתיבה וחתימה טובה

ושנה טובה מאושרת ומבורכת אנו מברכים את חברי ועד בית מחסה ליתומים בהלנובק ובראשם את היו"ר מר מ. ה. רומקאווסקי. תזכו להמשיך הלאה את עבודתכם הפורי' על הרי ציון וירושלים.

חניכי בית מחסה ליתומים בהלנובק.

דאס גליקליכע קאנטאר פ. ברייטשטיין

נארוטאוויטשא 31

טעל. 12-47 פ. ק. א. 64.698

ווינשט אלע איהרע ג. שפילער, בעקאנטע און פריינד

א גמר חתימה טובה.

א גמר חתימה טובה

און א גוט יאהר ווינש איך מיין ל. טעטער יצחק בראשאווסקי און פאמיליע (אין פאריז), ווי אויך מיין גאנצע פאמיליע, גוטע פריינד און בעקאנטע.

הענעך ברעסנאגורא.

א גמר חתימה טובה

און א געזונד יאהר ווינשען מיר אונזער ליבען פאטער און מוטער, ברידער, שוועסטער, שוועגער, שוועגערינס און פאמיליע. יוסף וועלניארש און פאמיליע.

א גמר חתימה טובה

און א גליקליך יאהר ווינש איך די געערטע רעדאקציע און „לאדזער טאגעבלאט", מיינע ג' קונדשאפט און מיינע פריינד און בעקאנטע.

יוסף וועלניארש צייטונגס-פערקויפער פון אלטשטאט 1 רוג נאוואמיעסקא.

א גמר חתימה טובה

און א גליקליך יאהר ווינש איך צום נייעם יאהר די רעדאקציע און אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגע- בלאט" ווי אויך אלע מיינע קרובים און די אלע וואס נעמען ביי מיר צייטונגען.

לייבוש דזיאלאווסקי (זגערזשער 46) צייטונגס-פערקויפער.

א גמר חתימה טובה

ווינשען מיר אלע אונזערע פריינד און בעקאנטע

שמואל הירשין און זיהן.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטן

קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפ. 27-81

ספעציעלער קורס פאר שטאמלער.

שפרעכשטונדען פון 9—12 און פון 5—7.

נעמט אויך אן אין לעשניצא זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכמ. 6316

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אהן פון 6 ביז 7 אין אווענד.
גישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 67.

שטאט-ראט וואהלען און סיים-וואהלען.

דעפ. קירשברוין האלט די לעצטע צייט אין איין דראהען, ער האט דער-שנאפט, אז דאסמאל וועלען די ציוניסטען אפשר נישט מעהר איבער'חזר'ן דעם שווערען פעהלער, וועלכען זיי זענען בעגאנגען בעת די סיים-וואהלען אין יאהר 1921, ווען זיי האבען מיט זייערע אייגענע כוחות צו שטארק און צו גרויס געמאכט די „אגודה" אין יודישען עפענטליכען לעבען — דראהט ער איצט, ווי און וואו נור ער קען. דאס מאל דראהט ער ווידער אין דער ווארשאווער צייטונג „עטאפא", אז זיין גרופע וועט בשום אופן נישט מסכים זיין אריינצוטרעטען אין א מינדער-הייטען-בלאק און פערגעסט דערבייט צו דערצעהלען בלויז איין קלייניגקייט, נעמליך: אז די נאציאנאלע - מינדערהייטען זענען, ווי עס זעהט אויס, שוין פון לאנג ענט-שלאסען נישט מעהר צו העלפען מיט זייערע שטימען לאזען וועהלען אין סיים און ענגע ארייין „אגודה"-רבנים, וועלכע האבען שפעטער נישט דעם מינדערהייטען אינ-טערעס פאר א נאציאנאלער מינאריטעטען-פאליטיק. צו אט „דעם בטוזען" מאכט ה' קירשברוין געצוואונגענערהייט א „נוטע מינע" און ברוגזט זיך. איצט, ווען יע-דער וויל שוין לאנג נישט, האט ער אויך דערצו פערלוירען דעם חשק.

מיט עמיצען מוז מען זיך אבער פארט פאראייניגען, ווייל אנדערש קען דאך, חלילה, די „אגודה" בלייבען אהן מאנדאטען, דראהט וויטער ה' קירשברוין, אז ער וועט זיך פאראייניגען מיט א פוילישער פארטיי. איין מאל מיט די אוקראאינער און ווייסרוסען און איצט מיט'ן צד שכנגד, לויט ווי דער וויגד בלאזט אדער — בעסער געזאגט — לויט דעם, פון וועלכער זייט עס וויגקט דא פיט און סטנאנ-מאנדאטען... „דער צוועק הייליגט די מיטלען" איז געווען אנ'אלטער יעזואיטישער פרינציפ פון די קלעריקאלען און אפילו ה' קירשברוין, אזוי א מעהר וועלטליכער מענש, קען זיך נישט העלפען. ער איז א פיהרער פון די „אגודה"-קלעריקאלען, האט ער אויך געמוזט איבערנעהמען דעם אלטען קלעריקאלען פרינציפ, „דער צוועק הייליגט די מיטלען"!

* * *

דער קריזיס פון יודישער נאציאנאלער פאליטיק.

די דראהונגען פון דער „אגודה" האבען אבער א טיפערע בעדייטונג, ווי דאס האלט אין פלוג אויסצוזעהן. בלויז מיט טאקטישע שאך צוגען פון איין יודישער גרופע געגען דער צווייטער טאר מען זיי, לויט אונזער מיינונג, נישט ערקלערען. א שווערען קריזיס מאכט איצט דורך די גאנצע נאציאנאלע יודישע פאליטיק אין פוילען און ווער ווייסט, פאר וועלכע נייע ענטוויקלונגען מיר שטעהען היינט. נאך דער מלחמה, וואס האט אזוי שטארק אויפגעוועקט די נאציאנאלע שטימונגען אין דער יודישער גאס, און נאך די ערשטע שרעקליכע נאך-מלחמה-יאהרען מיט זייערע פאגראמען און מורא'דיגע יודישע לייזען. וואס האבען די דאזיגע שטימונגען נאך מעהר פארטיפט, האט די ציוניסטישע פארטיי איבערגענומען די פיהרערשאפט אין דער יודישער עפענטליכקייט. מיט זייער פראפאגאנדע און אויטאריטעט האבען די ציוניסטען א געוויסע צייט געקאנט האלטען דאס יודענטום סאלידאריש און איינ-הייטליך, וועניגסטענס כלפי חוץ. די סוחרים און האנדווערקער האבען פערשטאנען, אז זיי מוזען זיך אונטערווארפען די הכרח'ע נאציאנאלע אינטערעסען פון גאנצען פאלק און טראגען מיט זייערע אייגענע בעזונדערע פראגען נישט אפשוואכען די קראפט פון די אלגעמיין-יודישע פראבלעמען און מאדערונגען, וועלכע אויך זיי האבען אלס יודען געמוזט אנערקענען און ארויסשטעלען. אפילו די „אגודה" האט זיך דעמאלט געמוזט שטעלען אויף דער נאציאנאלער פלאטפארמע און זי האט אפילו נישט געטאהרט חלומ'ען וועגען צושטערען דעם סאלידארישען יודישען פראנט. היינט איז אביסעל רוהיגער און בעסער געווארען, האבען מאנכע יודען שוין אנגע-הויבען פערגעסען דערין, וואס איז ערשט נעכטען געווען און — וואס געהט זיי אן נאציאנאלע סאלידאריטעט, אנטהייטליכער יודישער פראנט, איינענע נאציאנאלע יודישע פאליטיק!

* * *

צעשטיקעלט און צעבראקעלט.

אין לאדז האבען די יודען ביי די וואהלען צום שטאט-ראט ארויסגע-שטעלט נישט מעהר און נישט ווייניגער, ווי 14 יודישע ליסטעס. נאך מיט א קור-צער צייט צוריק וואלטען גרופען און גרופקעלעך פון יודישע סוחרים, האנדווער-קער, פאבריקאנטער חסידים, אלעקסאנדרער חסידים, קליינהענדלער און ענהליכע אנדערע נישט געהאט די העזה צו דיסקרעדיטירען די יודישע עפענטליכקייט מיט זייער „קלויז", אדער „חברה"-פאליטיק. דעמאלט האבען אונטער דער פיהרערשאפט פון די ציוניסטען אלע אזעלכע שוהלעכלעך און פאראיינען נאך פערשטאנען, אז זיי מוזען דעם עגאאיזם פון זייערע קלייניגקע אינטערעסען מקריב זיין אויפ'ן מזבח פון לעבענס-וויכטיגע און באמת ענטשיידענדע אינטערעסען פון גאנצען יודישען כלל. אין קאמף געגען דער ציוניסטישער פיהרערשאפט האבען די געגנער דערוויל גלוי'ז איינס דערגרייכט: די פולשטענדיגע צעשטיקעלונג און צעבראקעלונג פון דער יודישער קראפט. די יודישע שונאים קענען איצט פון אונז חוזק מאכען און מיט אונז זיך איינגאנצען אויפהערען רעכענען. קיינער איז היינט אין פוילען נישט מעהר צעשפליטערט און אפגעשוואכט, ווי דאס איז היינט דאס יודישע פאלק. און אט ביי דער לאגע וויל די „אגודה" זיך פערבונדען מיט א פוילישער פארטיי ביי די קומענדע סיים-וואהלען.

ס'איז א קריזיס פון דער נאציאנאלער יודישער פאליטיק אין פוילען און עס איז נויטיג, אז מיר זאלען באלד וועגען דעם דאזיגען קריזיס ערנסט א ווארט רעדען!

דעפ. מ. פראסטיג.

גאנץ לאדז

לויפט שנעל מיט די נאקעטע-פלאטנישע אויף פאדאטעק-דעכאדאמי
נאך אין ביורא „פאלאניא" אלעי 1. מאי — 7 —
ווי עס ווערען ערלעדיגט די רעקורסען אמבעסען, אמשנעלסטען מיט גרויס ערפאלג. צור בעקוועמליכקייט פאר די געשעצטע קליענטען איז ביורא „פאלאניא" אלעיא 1. מאי 7, פון דעם 1. אקט. ביז צום 1. נאוועמ. אפען אונאויפהערליך פון 8 פריה ביז 10 נאכט.

צו נעילה

וואס דער „הויכער יוסעל" איז געווארען און פשיסכער בית-המדרש, :: פון רבי ר' בינום'ס תורה-זאגען ::

נאכדערצעהלט איש מפי איש — פון עלטע חסידים'ס מויל —
פון פ. אפאטשנער.

שבת שובה צו שלוש סעודות האט זיך דער הויכער יאסעל ארומגעדרעהט און פשיסכער בית המדרש און האט שווער געטראכט צו פערטראכטען פון זיך דעם בעל דבר.

אנ'אנדערש מאל און דער צייט וואלט זיך אויך דער הויכער יאסעל, ווי אנדערע פון די „בני היכלא" — די קונדער פון היכל, וואס בעטען צו דערפלויגען די שכינה כביכול, לאזט „פועיה אנפין"... חנוכה-פונעם מאל אפשר קאן ער זיך קענען ארט נישט געפינען.

די תורה, וואס ער האט חזרט געהערט בעם טיש, האט אויך אזהם אנגעווארט-פען א בעראפטיגטע מורה. אויב אזוי, היימט עם, דארף מען טאקע. יאסעל, זאל מען וטומט זיך אנהאלטענען אויס-צימען פון דעם עולם... נו, און וואס ווערט שוין יאסלען אוים מאראנגעשט אזוי פריע-לינג.

ער יאסעל איז געשטאנען בעת דער רבי האט געזאגט און איז געווען ווי פרוה, צוועהערנדיג דאס גרויסע השתפכות-הנפש, וואס חסידים האבען געהאט פונ'ם רבי'ס תורה און די שמחה, וואס איז אויף זיי פלוצלונג צוגעקומען און ס'איז אזהם דערמאלט אומגעפאלען. און עיקר האט די שמחה זיינער דערפאן, וואס זיי האבען א גע-וואלדיגע אמונה און רבי'ן און מיט נאך מחמת זייער גרויסע ליבע צום רבי'ן און ס'קאן שוין דערמיט נעמאלט זיין, אז זיי האבען לחלוטין נישט בעגייסטערט דעם רבי'נס ווערטער, אבער ער, יאסעל וואס האט זיך אזוי פיל מאל אויפגערעגט האט אויפגעטשמעט דעם רבי'נס תורה איז געזאגט געווארען, האט און זיך שוין דער אופן אלען, ווי אזוי די תורה איז געזאגט געווארען, האט און זיך געהאט עפעס פון אימת המלכות.

דער רבי ר' בינם האט זיך פלוצלונג א שמעל אויף נענעמען. וועגען בלינדע אויגען האבען געפלאדערשעט און געפלאדערט מרחקים און ער האט א זאג געטון: אי ליבלוך אי בוזו און אזוי בקול רם:

— הערט אויס, רבותי, וועל איך אייך לערנען, ווי אזוי תשובה צו טון. ווייסען, ס'איז נישט גענוג צו האבען חרטה אויף די שלעכטע מעשים, צו זאגען סלח לנו, מחל לנו און דער ווארטען דווקא אויף סליחה ומחילה, ווייל כ'האב, הייסט עס, שוין געטון תשובה, בין איך מיר פטור. אלא וואס דען? מ'דארף זאגען: חטאנו, כלומר — מיר ווייסען, אז מיר האבען מאכען געזינ-דיגט און ס'קומט אונז דערפאר שטראף און יסורים, דעריבער זענען מיר גרייט אויף זיך מקבל צו זיין יעדען עונש און מיר זענען זיך איינגאנצען מוסר צו השם יתברך צו טון מיט אונז כרצונו, ווייל חטאנו און מיר — פערבייי... מיר זע-נען פערשטיי, מו מיט אונז וואס ה' וויל, ערשט דעמאלט ווייזט אויס דער חבותו של עולם זיין הסר.

און אז ער יאסעל טוה דער הויכער יאסעל האט געהערט, איז ער געפינען צו גרויס עצבות. א הויכע שרפה, יאסעל, האט ער צו זיך געזאגט, זיין דא און אין אנדערע זיין נישט, אויסגעשטאנען פון אלע רצונות אי מטילא אויך פיי פון שמחה כמו פון עצבות... נו, האט איך שוין נים אזוי פשוט, עפעס האט ער און פלאג געש-פוירט א סתירה און ראזוגען זאגעלץ, אבער דער רבי ר' בינום האט דאך ארויסגעפרעגט מפיל הקודש, ווייל ער, יאסעל, נישט מהרהר זיין. מסתמא איז ער נישט ראוי נאך דאס משיג צו זיין. אבער וואס מעהר ער האט זיך פערטראכט נישט געלאזט-ארויסלאזען. אלע דרייסטער וועגען די רעיונות געקרעכלען און קאט און האבען נישט געשעבען קיין מנוחה. עוועק פון דעם עולם... מא צו וואס איז ער יאסעל דא אהערגעקומען?

יאסעל איז געווען א בעל מלאכה, א אייגענער און האט געשמאלצט פון קליינ-פוילען. קיין גרויסער בן-תורה איז ער נישט געווען, אבער ארבייטען און א ספר האט ער יא געקאנט. און ער אזוי געוועסען ימים ושנים פנים איינגע-דעקן כפרים און האט זיך האט געהאלטען פאר א מלאכת הקודש. רעדט מיר, האט ער געזאגט, האט א ייד א הנאה פון דער תורה. איך כותב אותם אבער א ספר, לערנט ער דערין, נעהמט אויך מיין שכר, נישט פערלוירען.

אבער מיטאמאל איז דער רבי ר' בינום אנגעפאנגען און שטעטעל, וועגען אלע געלאפען ווערען דעם רבי'ן און אויך יאסעל איז אהינגעקומען אין באלד, ווי ער האט אזהם דערזעהן, איז ער געווא-רען א צומיטלשער. עפעס איז געווען אזוינס אונ'ם בליק פון רבי'נס בלינדע אויגען, וואס האט שטארק עווען און אמ-פעקאנט פערמערט עולמות. דערנאך ווידער האט דער רבי ר' בינום אנגעהויבען רעדען. אויפפארגענען יעדען אינוגעם, ווי עס דערגעהט אזהם, און זיין קול איז געווען אזוי ווייך און צוציהענדיג, אזוי פיל אהבת ישראל האט זיך געשפירט אין זיין לשון, אז כ'האט זיך געוואלט אזהם נאכגעהן, נאכלויפען און פאלגען אלץ, וואס ער וועט הייסען. אפילו אין פייער ארייין פאר אזהם געהן.

דא האט זיך יאסעל דאס ערשטע מאל פערטראכט: צי ס'איז שוין נישט דא קיין גרעסערער תכלית, ווי אריינצושרייבען ספרים? או און א וואר ארום גאנצ'ן רבי ר' בינום'ס צוהערען פון שטע-טעל האט זיך יאסעל אין א הייסען זו-מער-טאג ארויסגעגאנגען אויף שפאצירען, איבער די פלייצען און הנום זיך נשלאגט מיט פארפאלען פוס אבער די נאטורע ווענען קיין פשיסכע.

בטייטאג איז ער געגאנגען און האט געהאט גרויס הנאה פונ'ם בלויען גע-הימל און גרינעם גראז. וואס ער האט געזעהן. האט ער מער געווארען, האט ער זיך אוועקגעזעצט אויף א שטיין, ארויסגענומען א שמיקעל ברויט פון פאקע

בעלע, געגעסען, געטרונקען און וויטער גע-גאנגען. און אנגעקומען די נאכט, איז ער צוגעגאנגען צו אנ'ארענדאר, וואס די ארענדארקע געקאכט קליינטשלאך מיט מילך און געגעסען צוגעגעסען. דערנאך אנגעטראפען א גרויסען שמואל, אויסגע-בעט א געלעגער אויף דער פאדלאגע און ס'איז געווען גוט אזוי דער נאכט, בעת מ'האט פאר די אויגען געהאט — פשוט-לעך.

דערנאך ווייטער, צו ער איז שוין אנגעקו-מען קיין פשיסכע, האט ער געהאט גרויס תענוג פון'ם צוזאמענזיין מיט דער חבורתא חסידים. אזא שטענדיגע שמחה איז ביי זיי געווען צוהן דאגות און און אנגעזאגען רויש, אז כ'וואלט ביי יאסלען אויסגעקומען: אויבס ערשט איז ער אויפ'ן ארט...

אבער געווען ספרים איז געווארען זייער קלייניגע, נישטיגע מלאכה. די הענד האבען אזוי מערגאטשט און פעס און חאם וואס, ווי א ניגון: גוט עסען, גוט טרונקען, גוט נאך, נאך גוט! און דא איז אזוי פיל רחבות. ביימאג טויזען מען זיך מיט'ן בוכען אין בית-המדרש איז א מאג חזר און פייער, צו ארבייטען זיך און א ניי'אנ-שער סטאנציע אויף אונטערשלאפען וואס גאלס מיט'ן פנים צו דער לבנה, אורחאי אנ'אויסגעשלאסענער תענוג. האט ער דע-רזבער נישט געקלערט מעהר פון ווייטע און קומען און נישט בלויז נישט געקלערט נאר ס'איז עפעס אויסגעקומען גוט פראי אט דאס קלערען. דא און פשיסכע איז געווען דער וועג און דער סוף, דער גרוי-סער תכלית, איז דאס אנדערוגע כמילא שוין געווען א טפל... דא האט מען גע-לערנט, אז דער עיקר איז שמחה און דערנאך קומט שוין ממילא די גרויסע אמונה. די וועלט איז א פרוזדור... דארף מען די וועלט ארורגעהן צוהן עצבות... ווייל דער עיקר קומט ערשט דערנאך...

נאך אז דער רבי ר' בינום האט שבת שובה געזאגט זיין גאנצע פירוש, אז חטאתי איז דער ממש פערבעם, מ'דארף זיין יעדען רגע מקבל ומזומן צו בעקומען דעם עונש און אויך דאס אפילו בשמחה. זענען יאסלען געפאלען די ווערטער, ווי א שמייז אויפ'ן הארץ. היינט עם, אז ער איז קיין פשיסכע געקומען נים אפגעהן לעבען אנ'אמת'דיג לעבען, נאך ווי דער רבי ר' בינום איז געהאלטען געווען צו זאגען, מ'דארף זיך לערנען שטאר-בען...

איז ער, יאסעל, היימט עס, געקומען זיך לערנען שטארבען. אבער וויל מ'ראם באמת? יא, גיין! אלע אברים האבען אין יאסלען געשריגען: לעבען, לעבען! — ס'איז דערביי קיין חידוש נישט, אז אפילו צו שלוש סעודות האט שוין יאסעל נישט מוים געווען דעם טעם פון מלוה זיין השם שבת און די גאנצע פאר מאג פון שבת שובה ביז יום-כפור איז ער ארומגעגאנגען ווי א פערלוירע-נער.

יום-כפור נאך כל נדרי האט זיך יא-סעל אוועקגעשטעלט ביים בית-המדרש און ווארט בעזוכט. ער האט געהאט געשטעלט א קוטקעלעל און אין איין קאנט, און ער האט א סך געקלערט און ער האט אויך נישט מעהר געוואוסט... ווער זאל מיר עפעס זאגען, וויל איך שלינגען, אז דאס איז טאקע דער פעלער אויף די אלע פאגירונג, דעריבער ווערט ער אזוי זאגען, ער זאל זיך ער מוז דא ווארטען... דא זאל ער אין א גרויסער פאקירונג, אבער איך ווייס נישט.

סעל אנגעלערנעשפארט א קטסעלע חז-צוקאפענס און אויז אפגעלייגען א נאגענ-גאלט אויפ'ן דיל, ווארענדיג אויז קאפס מעל תהילים גאב'ן אנדערען, און אז ער איז געקומען צו „תפלה לעני כי יעטוף" האט ער בזעשר געוויינט, אזא עני ואביון ווי איצט, איז יאסעל נאך קיין מאל נישט געווען. ער איז אנטלאפען פון דער היים דא אהער, ווייל דא האט גע-האלט זיין דער אמת'ער תכלית, לעבען און אמונה האבען מתוך שמחה, נו, און איצט וויים ער, אז שטארבען דארף מען נאר מתוך שמחה... אבער דערצו איז ער נישט מסוגל און ס'איז געווען פינס-טער, פינסטער — — —

און אזוי איז אזהם שוין געגאנגען גאנץ יום-כפור ביי אלע תפלות. אנ'אנ דערש מאל איז געווען א פריידע אפילו אינ'ם שברת הלב און איצט איז אלץ אהן נחמה.

און אז ס'איז געקומען צו נעילה האט זיך יאסעל שוין קוים געהאלטען אויף די פיס. אזא גרויסע מלחמה איז אנגעגא-נגען און זיין הארץ און ער האט גע-שפירט, אז אהין, וואו ער וויל איצט געהן, איז פיל מיט אייזערנער חשכות און די אימה איז זיך צוזאמקען אין זיין הארץ מיפער, מיפער...

און אז דער חזן האט אויסגעשריגען „פתח לנו שער", האט יאסעל פאמעלינ-נאר בעוויזנט נאך מיט די לעפצען: ארוים, ארוים פון פרוזדור... נעילה — און ער איז א מאל אנגעשרנגעבען צו דער ערד...

אז דער מיטאל איז בית-המדרש איז שוין געווען נאך גרוים, איז דער רבי ר' בינום צוגעגאנגען צו יאסלען, האט אזהם ארויפגעלעגט א האנט אויפ'ן שטערען און האט מיט א שמייכעל געזאגט: אוי, יא-סעל, יאסעל, „עני חשוב כמת"...

יאסעל האט פאמעליך אויפגעמאכט די אויגען און א גרויסע מנוחה איז גע-ווען אויף זיין פנים. דאס ערשטע, וואס ער האט געשפירט, איז געווען א שמייכע פריידע און דערנאך איז געקומען א רוחניי-קייט, וואס האט געפיהרט צו זיין צו אלץ און אלעם גרוים — — —

שפעטער, אז חסידים האבען דער-מאנט דעם נאמען „הויכער יאסעל" האט מען לאנג געהאלטען דעם טראם אויפ'ן ווארט הויכער, ווייל יאסעל איז געקומען צו א גרויסער ירידה, אבער ירידה, כידוע קומט דאך נאר לשם עליה...

Lekarz-Dentysta
P. Żytnicka-Kahanowa
Powróciła
Konstantynowska 9
telefon 38-53,

כפרות (יום-כפור'דיג). — פון — י. אבערושאנעק

וואס מיר זענען זענען מיר, אבער יע-דען זענען מיר!

ראם עם המפר גים זיך אנ'עצה. מיר לאזען זיך נישט בלאזען אין דער קאשע. פר בט ראש השנה דער שטן מקטרג צו זיין, דערלאנגען מיר איין תקיעה יאך דער צווייטער. איז ער אנ'עקשן, ס'נעהט אזהם בנפשו און וויל ב'גראבע אינז אפמון אויף מעקויש, לאפט ער ארן א תקיעה גרולה...

האבען מיר אנגעזאמעלט א באנצוש חטאים אז מיר האבען צוראבגעשאבט א ווינטער מיט מאסקען-פעלער, ראשען, דאנכוינגס, יאקאפאנגע; אויף מיר האבען אויפ'ן געוויסען דעם לינטע, זוסען זי-מער מיט דאטשעס, קור-ארטער, פאר-קען מיט נאכט-כומפאניעס, מאמער האבען מיר אזא באנצוש, אז אויך נים קיין איבבליק: ראש השנה געהט מען צום טייך, צו א ראוו, ארער באין בריה צו א ברונעם, מ'דרעהט אויבער די מאַ-שען אז באין! האט נאנצע פעקעל חטאים, ווי מ'געהט און שטעהט אויז מיעט טיפישען פון ים און אזהר זענט ריין ווי א מלאך... אזהר געהט אוועק פון תשליך לוביט, ווי א פשרער — געווארען פון „פעקעל" און געבאדט פריש פלאין אויף א יאהר...

„בראש השנה יכתבון וביום כפור יחתמון" — ראש השנה שרייבט מען איז יום-כפור חתם'עט מען. אזוי ווי מיר (כפרות מיר, לאזער) וויי-סען דאך, אז פון „שרייבען" ביז'ן „חתמ'ענען" איז א וויטער מהלך (א סימן האבען מיר די אמעריקאנער הלואה: מ'האט שוין ניינצען מאל גע-שריבען, און נאך איינמאל נישט גע-חתמ'עט), זענען מיר דאר לשבעריגע עדות, אז בלויז שרייבען האט א קנאפ-פען ווערט. ואבערע ווערט האט מ'שטיינס-געזאגט א געשריבענער וועק-סעל פון א גאליציאנער סוחר? וואטש-רען ווערט האבען די געשריבענע פלאט-פארמעס און פראגראמען פון אונזערע פארטייען, וועך גלויבט און די געשרי-בענע הבטחות פון די כל-ערלע פלאקען און אנדערע קרעמלער?

וואסערער פנים האט א געשריבענער תנאים פון א לאדזשער בחור? ביז מ'זעהט דעם פינגעל און דער קלאסקע, דערעהט ער נישט זוכען מאל מיט'ן מוקח?

יא, ס'איז קלאר, אז בלויז שרייבען האט א קנאפען ווערט, ס'מוז זיין כתוב וחתם.

יום-כפור איז א יום-הדין, און דעם טאג צוטעלען די פיש און וואסער. און דעם טאג געבען מיר אם א דין וחשבון פאר דעם הערבכמען הימלישען טריבונאל. אין דעם מצב ווערט ארויסגעטראגען דער פבט-דין ווערמען צים לעבען, ווער ס'זאל ווערען א תושב אויפ'ן מארדיש, נאר וועג. ווער ס'זאל „דערהויבען" ווער-

רען פון א נשמה-לאפער צו א ראטמאן בישראל, וועלכער סוחר זאל ארייננאפא-לען אין די הענד פון א „שאצער", ווער ס'זאל מאנצען אויף א פייוו-א-קלאק, און ווער ס'זאל מאנצען פון פירמען שטאט...

„ומלאכים יחפזון", אפילו מלאכים, וואס שמעלען נישט ארויס קיין ליסטעס צום שטאט-ראט, מלאכים, וואס פרעדי-גען נישט מארזאל פאר אנדערע, און אליין טוט מען אלדאס ביזו. אז זיי ציט-טערן, א פשיטא מענשען (אויף אזעלכע זענען און צוואנציגסטען יאהרהונדערט בנמצא!...)

אבער „לא אלמן ישראל", א ייד גיט זיך אנ'עצה, אמת מיר זענען זינדיג, מיר מאכען זיך צו שפאט און צו שאבר. וואו דרמ' יודען איז פיר פארטייען מיט פיר אויערהאלטוניען. מיר צערייסען און צי-שפליטערן אונזערע כחות נאך צוליב אזא ביציע און נישטיגע, קליינע, עקשנהאפטע ברוגזים'לען, אמת, מיר ווייסען עס, אבער מיר געפינען די רפואה פאר דער מכה: —

כפרות!

קומט פאר יום-כפור, דערפיהלען מיר דעם יום-הדין. נעמט מען א האהן, א הון, מ'בינדט אזהם די פיס. מיר זאגען „בני אדם יושבי חושך וצלמות", מיר יודען זיצען אין דער פינסטער (אבער פינסטער!...) מ'דרעהט דעם האהן דריי מאל איבער'ן קאפ: „זה חליפתי, זה התרנגול ילך למיתה", זיי, היינט עס, א כפרה פאר מיר, וואס ס'האט געזאלט מיר זיין, זאל דיר זיין, ארומגעדרעהט-ווא-רען א געמער'ן פיש, אנ'אבגעשלאגענע כפרה און געגוג!...

איצט, ברודער, צעמארגענס נאך יום-כפור צוריק צו דער מלאכה. קאמפט ווייי-מער דרעהען, שווינדלען, נעמען אלס פראצענט פאר פרימא וועקסלער; קאנכט ווידער מאכען זאמעל-טאג און דאס גשלעכט שיקען אויף א פרעמדען אדי-דעם... קאנסט ווידער זיצען און דער קאמוסיע און און נאמען פון דיין פער-איין דיינע אונגעדיגע ברידער אפ'שהט'ען אויף גלאט כשר; קאנסט ווידער איינ-הילען א שרץ אין א טלית, מיט א ליבס געשמטע קאנבטע, הגם די בזים אנ'צי-פאבעם, א הדיום, ארויסשטעלען דיין קאנדידאטור צום שטאט-ראט, און פאר דער פרימאנע מיט יראת שמים-אויגען אנשטימען פאר דיין אייגענער פערזאן.

די משובה אלץ מון, די האסט א כפרה! די האסט שוין דעם תרנגול גע-שיקט למות, און אליין מיט זיין פליייש זיך נעשמיאט אנגעגעסען און צוקוועלט זיינע ביינער.

יא, ברודער, וואס מיר זענען זענען מיר, אבער יודען זענען מיר!...

„דער גלגול פון א נגון"

— פון —
ישראל ראבינאוויטש

ניט קיין קליין ביטל צרות זענען יעדען אויסגעשטאנען פון דעם „כל נדרי"-טעקסט, וועלכער איז פון שונאי ישראל בענוצט געוואָרען אלס אינסטרומענט צו זייער ארגומענט, אז דעם יוד'ס ווארט איז קיין ווארט ניט, זיין שבועה איז קיין שבועה ניט. עס האט ניט געהאָלפען די פערזיכערונג, אז דער „כל נדרי" בעציהט זיך בלויז אויף די נדרים און שבועות, וואס דער מענש נעמט אויף זיך אליין און ניט אין זיין בעציהונג מיט אנדערע מענשען. יודישע שונאים האָבען אין דעם געזעהען גאָר מעהר, ווי א שפיטציגל צו פערדעקען די אמת'ע כוונה פון „כל נדרי".

און ס'זענען אויך געווען צייטען, ווען יודישע רעליגיעזע פיהרער האבען געזוכט אפצושאפען דעם „כל נדרי". שוין אין דער צייט פון די גאונים איז אזא בעוועגונג אנגעהויבען און פאר א צייט זיינען געווען יודישע קהלות, וואס האבען ניט געוואלט וויסען פון דעם טעקסט. זיי האבען אבער געמוזט נאכגעבען פאר די מאסען, וואס האבען פעסטגעהאלטען די אייבהאלטונג פון „כל נדרי" אלס אייניג פון די גרעסטע הייליגקייטען אין לעבען פון יודישען פאלק: דאס שווערע יודישע לעבען, וואס האט צייטענווייז גענייטיגט מעמאלס, אז דער יוד זאל אויף זיך נעהמען נדרים נאר מיט'ן מויל און ניט מיט'ן הארצען, ווי דאס איז געווען דער פאל מיט די שפאנישע אנוסים און — די בערימטע מאראנען, וואס איז אייניג פון די רייכסטע און מערקווירדיגסטע קאפיטלען אין דער וועלט פון גלות.

אז דער „כל נדרי" איז אייגענער פון די גאנץ אלטע יודישע דאקומענטען — א סך, א סך עלטער פון דער אינקוויזיציע און די אנדערע יודישע צרות און מיטעלאלטער — דאס איז ניט בעוואוסט, אבער דער מנהג פון אבזאגען זיך פון שבועות און נדרים איז קיין מאל ניט געווען אזוי לעבעדיג-גייסטיג, ווי אין יענע צייטען, ווען יודען, וואס זענען ניט געווען שטארק גענוג צו געהן על קדוש השם, האבען זיך געפיהלט געצוואונגען צו שפילען א צווייטיגע ראלע. אויב דער „אנו מתירין להתפלל עם העבריינים" האט זיך פריהער בעצויגען אויף מענשען, וואס זענען געשטאנען אונטער א חרם, האט עס אין דער צייט פון דער אינקוויזיציע און די אנדערע יודישע צרות פון מיטעלאלטער געקראגען א גאנץ נייע בעדייטונג און אזוי דער גאנצער „כל נדרי". עס איז מעהר ניט געווען קיין טרוקענע פארמע, נישט מעהר קיין „פארמאלע" פאר אבזאגען זיך פון לייכטזיניגע נדרים און שבועות, נאר עפעס וואס האט געגעבען סימבאליזירען די גרויסע טראגעדיע פון א מארטירער-פאלק, און איז געווארען דאס איינציגע מיטעל ווי צו רעהאבילעטירען זיך פאר זיך און פאר גאט.

און אויב דער טעקסט איז געווען צו טרוקען צו קענען אויסדריקען דעם געוואלדיגען ווערטאג פון דער נשמה, וואס האט געפיהלט אונטער אן'אויפגעוואוקסגענער טאגעטע, איז צוגעקומען דער נגון. און וואנען האט זיך דער נגון גענומען? וואס איז זיין מקור? שווער צו ענטפערען. מען נעהמט אן, אז דער נגון איז א סך יונגער פון דעם טעקסט און ער איז לויט אלע וואהרשיינליכקייטען געשאַפען געווארען שוין אין יענער צייט, ווען דער „אנו מתירין להתפלל עם העבריינים", האט געקראגען א גאנץ נייע בעדייטונג.

דאס הייסט ניט, אז מיר דארפען איבערנעמען, דאס דער נגון איז געשאַפען געוואָרען דוקא אין שפאניען, לאמיר מיר דאָרט נישט קיין ראיות צו פארוויזען. אז ס'איז נישט אזוי. עס איז ניט אויסגעשלאסען דאס ארט. עס איז די יודען אין אנדערע קהלות ניט געגאנגען א האר בעסער. אויב מען האט נישט געבראכט, האט מען געוואלט. עס איז אפילו פערהאן א טראדיציע, אז דער נגון איז פערפאסט געווארען פון דעם מהר"ל פון פראג, וועלכער האט מכתמא צום גרויסען געוועזען פון לעגענדען ארום דעם בערימטען פראַגער רב.

אין דער „דזשואיש ענסייקלאפעדיא" ווערט געבראכט א נאטירטע פערגלייכונג צווישען א טייל פון דעם „כל נדרי" נגון מיט אנ'ערהנליכען נוסח פון א קאטוילישער גנויים-קאלעקציע, פערוואוסט אלס דער „סארום אנטיפאנאריום". דאס פירט אונז צו אן זעהר אינטערעסאנטען פונקט.

די דערמאהנטע ענציקלאפעדיע איז גרויס אבגעזונדערט, אז דער נגון איז איבערגעגאנגען געוואָרען דורך די יודען אין רוימישלאנד, צו ווערטגעגן אויסגעזען עס האבען זיך בכלל געווען די קלאנגען פון די טראדיציאנעלע נגונים פון דער קריסטליכער קירך, די אזוי גערופענע „גרעגארישע נגונים". אבגעזעהען אפילו, אז דאס איז ריכטיג, איז וואס זענען די „גרעגאַרישע נגונים"? פון וואנען געהמען זיי זיך?

עס זענען פאראן גאנץ געזונטע השערות, אז די „מאראנען", אדער געמען פון דעם אזוי גערופענעם „אנטיפאנאריום" — ישנה קאטוילישע נגונים, וואס לויט דער קריסטליכער טראדיציע זענען זיי צוזאמענגעשטעלט געווארען פון פאפסט גרעגאר — זענען א פאלקסטיג פון נגונים, וואס קומען פון יודישע און גריכישע קוועלען. אייניגע היסטאריקער געהמען מיט'ן גאנג, אז דער יודישער מוזיק איז דער ראמיניסצענטער. עס איז א מעגליכקייט, וואס לאגט זיך שטארק אויפ'ן שכל, ווען מען האט אין זינען דעם פאקט אז די לומערניגע פון די ערשטע קריסטען האט און אלע רעלעגיען געשטאלט זיין א פאלשטענדיגע קאפיע פון די געזעצען פארמען, וואס זיי האבען גענומען פון די שוהלען אין גליל און טויזענדע אויך פון טעמפל אליין. עס איז דאך א געשיכטליכער פאקט, אז דאס קריסטענטום איז אין זיין ערשטער ענטשטעהונגס-פעריאָדע געווען פיל נעהנטער צום יודענטום, ווי ער איז אין געוואָרען נאך דער גרויסער מחלוקה, וואס האט געפיהרט צו דער צעשפאלטונג פון דער קירך און צו א צווייטער מענגיסען זיך מיט אלערליי נעצעריגע עלעמענטען.

און ווען מיר געפינען, אז עס איז דא אנ'ערהנליכקייט צווישען א טייל פון דעם „כל נדרי" נגון מיט א מאָדערן פונקט קאטוילישען „אנטיפאנאריום" זענען מיר בשום אופן נים געצוואונגען מיט א לייכטען גלויבען אנצונעהמען, אז דער נגון איז א קאטוילישער, ווען די קאטוילישע אליין געהמען מיט'ן גאנג, אז „אנטיפאנאריום" איז פיל מיט אלטע יודישע נגונים.

אבער מיר וועלען נעהמען נאך ווייטער: דער נאמען „אנטיפאנאריום" אליין זאגט עדות אויף עפעס, וואס ווייזט אן אויף דעם מערקווירדיגען „גלגול פון א נגון". „אנטי - פאן" בעדייט — געגען-קלאנג. דער דאזיגער נאמען געהערט צו א געוויסען סיסטעם פון כאר-געזאנג, וואס ווערט נאך ביז היינטיגען טאג אבגעהיטען אין די קאטוילישע קירכען, ווי א הייליגע טראדיציע: עס איז א געזאנגס-סיסטעם, וואו איין כאר ענטפערט אף דעם צווייטען און די כארען שטעהען איינער אנטקעגען דעם אנדערען. אויך דאס, ווייזען היסטאריקער אן, איז גענומען פון יודען. די בעסטע פון אלע ראיות אויף דעם געפינט מען אין נחמיה, וואו עס ווערט דערצעהלט, ווי צוויי זונגער-קאפעליעס (שני תודות) זענען אויסגעשטעלט געוואָרען ביי דער בעגרייאונג פון בית שני. א סך דרינגט מען אויך פון דעם פסוק „ותען להם מרים", וואס ווייזט, אז מרים'ס „אנטפערען" אויף דעם טריאומף-שיר פון משה און די יודען איז געווען אנ'אנטקלאנג מיט א' „אנטיפאנאריום" זונגען.

אלזא, האט, וואס אין קאטוילישען אנטיפאנאריום געפינט זיך א „מאָטיוו", ערהנליך צו א געוויסע פראזע פון דעם „כל נדרי" נגון, צווינגט אונז בשום אופן ניט אנצונעהמען, אז דער נגון איז ארגינעל ניט יודיש. מען קען גוטער אנגעהמען, אז דער אנטיפאנאריום איז ארגינעל נישט גויאיש-קאטויליש...

אין דער זעלבער צייט אבער צווינגט דאס אונז ניט אנצונעהמען, אז דער נגון אלס אזעלכער איז אלטיודיש. א „כל נדרי" נגון, דאס איז שווער צו גלויבען. ערשטענס דערפאר, ווייל מיר קענען זיך נים פארשטעלען, אז אזא „טרוקענער" טעקסט זאל קענען צו זיך צושטעהען אזא וואונדער-ריינען נגון אהן א שום ווייטערער אורזאך, וואס זאל נויטיג מאכען צו רעצימירען דעם טעקסט מיט א פערוואונדעט הארץ — ווי דאס איז ערשט געוואָרען אין צייט פון די אנוסים און די אנדערע אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען, וועלכע האבען געצוואונגען א בעדייטענדען טייל פון יודישען פאלק זיך אנטשערקענען צו זאגען, וואס זענען געווען ענטפערנגען זייער געוויסען; און צווייטענס, ווייל אין מאנכע יודישע קהלות ווערט נאך ביז היינטיגען טאג געזאגט „כל נדרי" מיט אנדערע נגונים. צבי אידעלסאן אין זיין „אוצר נגינות ישראל" ברענגט א נאטאציע פון דעם נוסח, מיט וועלכען די יודען אין פערסיען זאגען „כל נדרי" און יענער נוסח איז אזוי פערשיעדען פון אונזערען, ווי דער מזרח פון מערב.

עס איז דעם שרייבער פון די שורות אליין בעוואוסט חסידישע קהלות אין גראדנער גובערניע, וואו מען זאגט ניט פאר „כל נדרי" דעם בעוואוסטען פילפערשפרייטען נגון, נאר מען זאגט עס מיט יענעם געבראכענעם מוזנאר, ווי די מעהרסטע ימים-נוראים'דיגע תפילות. דאס ווייזט, אז דער נגון אלס א „כל נדרי" נגון איז ניט אזוי אלט ווי דער טעקסט. ווען יא, וואלט דער נגון אומעטום געמוזט צוזאמען מיט'ן טעקסט.

ס'איז אבער מעהר ווי וואהרשיינליך, אז דער גרונד-לאגע-פערלאסער פון'ם נגון איז אלט מאל געווען אין דער יודישער ליטורגיע. די נגונים פון דער עבודה, למשל, זענען דאך אזוי ערהנליך און פערוואנדטער צו געוויסע טיילען פון דעם „כל נדרי" נגון, שוין נישט צו רעדען פון די שלוס-פראזען פון דעם נגון, וואס ווערען ביי היינטיגען טאג געזונגען ביי „עלינו" פאר כורעים. מען קען הערען דערפון שלוסען, אז מיט דעם גאנג פון יאהרען איז דער נגון אין א שטארק ווארעמער פארם איבערגעטראגען געווארען צו „כל נדרי", אום צו קענען מיט איהם אויסדריקען יענע טיפע איבערלעבענישען פון אויסערגעוועהנליכע יודישע צרות, וואס האבען צוגעגעבען דעם טעקסט א נייע און טראַגישע בעדייטונג.

עס קאן אויך געמאלט זיין, אז די אנוסים, ווייסענדיג דאס די קאטוילישען בעניצען אנ'ערהנליכען נגון, האבען עס פשוט גענומען פאר גוימיג צו זינגען „כל נדרי" דוקא מיט דעם דאזיגען נגון, אום צו שאפען דעם אומגערגליך פאר דער פייגעלינלער נאס, אז דאס זענען נישט פערזאמלט קיין יודען, נאר קריסטען. אויב דאס זאל זיין דער פאל, מוזען מיר אננעהמען, אז אלס א „כל נדרי"-נגון איז ער מאקע צום ערשטען בעשאפען געווארען אין שפאניען.

ביי היינטיגען טאג איז דער „כל נדרי" נגון בערימטער איבער דער גאנצער ציוויליזירטער וועלט אלס אייניג פון די שענסטע פערל אין דער וועלט פון מוזיקאַריי. א סך האט דער קאמפאזיטאר מאקס ברוך בייגעטראגען צו דער גרויסער פאפולאריטעט פון „כל נדרי" דורך ארראנזשירען עס אלס קאנצערט-שטיק פאר „טשעלא" און פיאנא. אין ברוך'ס קאמפאזיציע זענען אבער די כאראקטעריסטישסטע ציגענטימלעכע מיילען פון דעם טראדיציאנעלען נוסח אויסגעלאזען געווארען און דערפאר מוז מען זיך ווענדען צו די פערשידענע טראדיציאנעלע נוסחאות, אום זיך צו שאפען א בעגריף וועגען דעם אמת'ן כאראקטער פון דער מערקווירדיגער מעלאָדיע, אום צו נעפינען די גאנצע שייכות צווישען דעם „כל נדרי" נגון און אנדערע „סקארבאווע" נגונים.

און פון די אלע השערות, וואס עס ווערדען אנגעגעבען וועגען דער אפשטאמונג פון דעם „כל נדרי" נגון ווערען מיר, אז אויב אפילו אנ'ערהנליכער נגון איז מגולגל געוואָרען אין קריסטליכען אנטיפאנאריום, האט ער זיך אבער צוריקגעקעהרט צום מקור און מיר האבען פאר זיך דעם אמת'ן „גלגול פון א נגון", דערמראגען דורך דורות און געלייטערט אין דער „פיל טיגער שעהנקייט" פון יודישען מארטירערטום.

סוף

ר' לוי יצחק בערדיטשעווער צו כל נדרי

(פון דער סעריע: „דרייסיג דורות יודען אין פוילען") — פון גרשם באדער.

די ווייטערע ענטוויקלונג פון חסידות.

ס'איז נישט אונזער אויפגאבע דא צו שילדערן א געשיכטע פון חסידות. מיר ווילען בלויז אין קורצע שטריכען צייכנען צו דער שילדערונג, ווי אזוי חסידות האט זיך נאך דער פטירה פון ר' מעזריטשער ווייטער ענטוויקעלט.

ר' בער מעזריטשער האט אין דער לעהרע פון חסידות גענומען פיל אויפגעטון, ער האט נאר ענטוויקעלט א בוכסאל און אויסגעדריקט אין אנדערע ווערטער די מיינונגען פון בעש"ט וועגען מאַמטהיות. דער אייבערשטער — האט ר' בער געזאגט — איז נישט נאר די אויסגעטויוונטסטע סבה פון די געשעהענישען, נאר אויך זייער איינהאלט, די נשמה פון דער וועלט. די פונקען פון דער געטליכקייט איז א גרעסערער מאס און אין נישט-לעבעדיגע זאכען איז דער חלק געטליכקייט א קלענערער. מיט דער הילף פון דער דאזיגער געטליכקייט קען דער מענש שטרעבען, צו קומען ישרעם מאל העכער ביז צו דער דערגרייכונג פון דער געטליכסטער נאנטקייט דורך א פארשמעלצונג מיט דער געטליכקייט.

גלייך ווי דער בעש"ט, האט אויך ר' בער געהאלטען, אז דאס איינציגע מיטעל, וואס קען העלפען א מענשען קומען צו „דבקות", איז דאווענען מיט התלהבות — און ווען א מענש דארף זיך האלטען שפּלדיג, איז דאס בלויז צוליב דעם צוועק, צו קענען זיך בעהעפטען מיט גאט. ס'איז גענוג, א מענש זאל זיך דערמאהנען, אז אהן דעם געטליכען פונק פון זיין נשמה, איז ער נישט מעהר, ווי שטויב און אש, וועט זיך שוין יענער געטליכער פונק אין איהם פונאנדערפלאַקערען צו א גרויסען פלאם.

„בזמן שבני ישראל עושים רצונו של מקום", זאגט די גמרא, אז יודען טוען דעם אייבערשטען'ס רצון. זאגט זיך דא ווערען דעם רצון און נישט דאס געבאָט. פרעגט-זיך מאקע א קשיא: ווי קען מען וויסען גאט'ס רצון, איהם צו ערפילען? קען מען אויף דעם ענטפערען מיט א משל: א פאטער פיהרט מיט זיין קינד עפעס א קלוגען וכוח. דער זוהן שפארט זיך, זאגט ארוים אייניגע מיינונגען. און לאזט דער פאטער איז מיט איהם נישט איינשטימיג, האט ער פונדעסטוועגען א הנאה פון זיין זוהן'ס פערשטאַנד און ער וויל מאכען, אז דער זוהן זאל איהם ווידערשפרעכען און נישט נאכגעבען ישרעם ווארט, ווי א גולם. דאס וועלכע איז מיט די פרומע לייט. א פרומער מענש ערפילט גאט'ס רצון, אפילו דאן, ווען ער איז נישט מקיים זיינע געבאָטען. דער עיקר איז, אז אלעם זאל זיין פון זיין גאנצען הערצען.

אט דעם געדאנק האט שפעטער דעוועליבער איז מיט'ן אויסגעדריקט אנ'אנדערער תלמיד פון בעש"ט — ר' נחום פון טשערנאביל. די העכסטע ליבע, וואס גלויבט אין מענשענס הארץ צו תענוגים — זאגט ר' נחום — איז באמת שטעהן גאט, ווייל אלעם שטאמט פון איהם, און נישט נאר, וואס די דאזיגע ליבע שטערט נישט דאס דבקות אין גאט, נאר פערשטערקט. דעמאלט איז דעם מענשענס ערשטע לייטבלער צוציהונג צו זיין ערשטער קוועלע. אנגעזעהען תאוות, די לייבערשאפטען, זענען נאר דאס מאטעריאל, און וועלכע עס פאסט זיך אן דער פלאם פון אנצונדער נשמה און איהר שטרעבען צו גאט. פון דעם גרונד-אויף, אז די אלעמען און אומשטאנד געפינט זיך גאט, פליסט ארויס, ווי א נויטווענדיגער רעזולטאט, אז עס איז נישטא קיין גוטס און קיין שלעכטס, עבירות און מצוות, ווייל „דער אמת קען נאר זיין איינער". ווען מיר ווילען ליגען זאגען, רופען מיר אן א זאך מיט פערשידענע נעמען, ווען מיר זאגען אבער, אז אין אלעם איז איינס גענאמען גאט, מוזען מיר רופען יעדע זאך אהן אונטערשיד מיט אנ'אלגעמיינע נעם נאמען.

ר' בער האט געהאט א גרויסען ערפאלג צווישען דער מאסע. צו איהם זענען געפאהרען חסידים פון אלע עקען. יעדער מענשען פלעגען פערלאזען זייערע שלעסער, ווייבער און קינדער און גאנצע מתנות-ווייל זיך געלאזט צו ר' בער'ן, פון זיין אייגען מויל צו הערען די נייע לעהרע. א גרויסען ארט האט ביי איהם פערנומען דאס דאווענען, וואס פלעגט ביי איהם צונעהמען אמאל, ווי א פלאם-פייער, ווי א התלהבות'דיגער טאנץ, אין אמאל אהן ווערטער, אהן בעוועגונג, גלייך ווי ער וואלט זיין פערזונקען אין א טיפער מחשבה. נאך אזא תפלה, דערצעהלט שלמה מיימון, פלעגט פארקומען א געמיינזאמע סעודה, ביי וועלכער די חסידים פלעגען זיך פלוצלינג צופלאקערן אין א רעליגיעזער שטימונג. דערנאך האט ר' בער געזאגט תורה, און זיין געזונדע האט דאן אבגעגעבען א געהיימע נביא'שע געשטאלט. ער האט געטרערט, גלייך ווי מען וואלט איהם פון אויבען דיקטירט, מיט אזא לעבהאפטיגקייט און פערטיפונג, אז די, וואס האבען איהם געהערט, האט זיך אויסגעוויזען, אז ר' בער איז נאר נישט אויף דער וועלט און מיט זיין מויל רעדט דער אייבערשטער אליין.

אנ'אריגינעלע פערזענליכקייט, וועלכע האט געשפילט א ווינכטיגע ראלע אין דער געשיכטע פון חסידות, איז געווען רבי לוי יצחק בערדיטשעווער. אויך ער האט געשטעלט דעם עיקר פון דער אמונה אויף תפלה און דבקות. די תורה שבעל פה — האט ער געזאגט — איז די נידריגסטע מדרגה פון גאטס-דינען. כדי זיך אין איהם מתדבק צו זיין, מוז מען זיין אין א פרעהליכער שטימונג, ווייל דאן איז די נשמה מעהר אויפגעוועקט, מעהר מסוגל צו א בעגייסטערונג. דארף מען דאווענען אזוי, אז די נשמה זאל זיך אינגאנצען צעגעהען דער חומר און עס בלייבט נאר לעבענס-קראפט, און ווען דער מתפלל צאפלאקערט זיך מיט'ן גאנצען הארצען, פיהלט ער די גרעסטע ווייטקייט, ווייל אין אזעלכע מאמענטען צעגעהט זיך אינגאנצען דער חומר און עס בלייבט נאר די לעבענס-קראפט, וועלכע איז דער חלק פון דער גאטהייט און איז נאהענט צו זיין מקור.

ביי ר' לוי יצחק איז די טעאריע פון זיין חסידות געשטאנען האנד און האנד מיט דער פראקטיק. האט זיך ביי איהם דאס גאנצע פייער פון זיין ליבע צו גאט פערוואנדעלט אין א ליבע צו די מענשען. פלעגט ער בעזונדערס ליב האבען ארייגצולאזען זיך אין פריינדליכע שמועסען מיט מענשען פונ'ם המון, פלעגט ער ארומגעהן איבער די גאסען, אפזוכען עפעס א בעל-עגלה, אדער אנ'אנדערען הארעפאשניק, וואס האט גאר נישט געלערנט, און אוועקשטעלן זיך מיט איהם מענה'ן וועגען דעם אייבערשטען'ס גרויסקייט. אומעטום האט ער געזוכט מעלות ביי יעדען און ער איז אויך ענטציקט געווען פון פלעמען, וואס ער האט ביי יודען געזעהן. און די פותח פון די דאזיגע שמועסען ווייגע איז געווענליך געווען, ארויסצוקומען פאר גאט מיט א „פערטיידיגונג" פון יודען. די צדיקים פנ"ס דור — פלעגט ער זאגען — זענען די אדוואקאטען פנ"ס פאלק, דארפען זיי דאך שטענדיג מלמד-זכות זיין אויף יודען, און צונעהמען פשוט דאס לשון ביים „קטיגור".

איינמאל גאנץ פריה דערצעהלט א לעגענדע, איז ר' לוי יצחק ארויסגעגאנגען אין גאס און געטראפען שטעהן א בעל-עגלה מיט זיין וואגען, וועלכער האט געשמירט די רעדער און געווען צו זיינע פערד, אנגעטאן אין טלית-און-תפלין און ווארטשענדיג דאס דאווענען צווישען די צייטען. האט דאן ר' לוי יצחק א זאג געטון: „זעה, רבונו-של-עולם, וואס פאר א פייגער פאלק דו האסט, אז אפילו דעמאלט, ווען א יוד שמירט דעם וואגען הא וועגט ער צו דיר און לויבט דיין הייליגען נאמען!" אנ'אנדער מאל צו „כל נדרי", איז ער פלוצים ארייגעפאלען אין ארון-הקודש און האט אויסגעשריען מיט התלהבות: „טו א קוק, רבונו-של-עולם, אויף דיין פאלק. אט האבען זיך דא אלע דיינע קינדער צוגויפגעקליבען אין שוהל ארייין אלע אהן אויסנאהם, אלע שטעהען דא פאסטענדיגע, אויסגעמוטשעטע, פערמאטערטע, קיין איינעם פון זיי קען מען נישט טרעפען אין אזא טאג שכור, אדער שלאפען אויף זיין געלעגער. פרעג איך דיך, רבונו-של-עולם, צי דו פערמאגסט נאך אזא פאלק אין דער גאנצער וועלט?"...

דער גרעסטער קעמפער פאר די אידעען פון חסידות איז געווען ר' יעקב יוסף פון פולנאה. ביים אנהויב פון זיין טעטיגקייט איז ער געווען רב און שארגראד און די לעגענדע דערציהלט, אז ווען ער האט זיך אמאל דערוואוסט, אז דער בעש"ט געפינט זיך אין מאהילעוו, איז ער צוליב נייגעריגקייט אהינגעפאהרען זעהן דעם בעש"ט, וועלכער האט דאן אויף איהם געמאכט א שטארקען איינדרוק, און ווען ער איז דערנאך צוריק אהיימגעקומען, האט ער לאנג געטראכט וועגען דעם, ביז ער האט ענדליך בעשלאַסען צו ווערען איינער פון בעש"ט'ס חסידים. האבען זיך די ראשי-הקהל פון זיין שטאדט דערוואוסט דערפון און האָבען איהם אנגעהויבען שטארק פערפאלגען. זיי האבען אבער די ברייטע פאלקס-מאַסען געשטאנען אויף זיין זייט און עס האָבען זיך צוליב דעם אנגעהויבען גרויסע מחלוקות, וועלכע האבען זיך דערמיט געענדיגט, וואס מען האט דעם ר' יעקב יוסף פונקט אום ערב-שבת ארויסגעטריבען פון שטאדט. איז ער דאן אוועק קיין בעמינראוו, וואו ער האט באלד געקריגען אויף זיין צד א בעדייטענדע מאסע און מיט זיינע דרשות האט ער דארט ערוואָרבען פיל אנהענגער פאר חסידות.

וועגען זיין ארט לעבען דערצעהלט מען אז ער פלעגט זיצען גאנצע טעג איינגעוויקעלט אין טלית-און-תפלין און זיין מויל האט נישט אויפגעהערט צו לערנען. דערביי פלעגט ער זיך אויך פיל בעשעפטיגען מיט צדקה-צוגעבען. זיין תפלה פלעגט צייטענווייז אריבערגעהן אין אהתלהבות'דיגען צושטאנד, פון וועלכען ער פלעגט בלייבען א שטארק אויסגעמאטערטער, אהן כח. די תפלה, פלעגט ער זאגען, דארף זיין ווי א שטורם-אנפאל מיט'ן צוועק צו צוברעכען די וואנד, וואס טיילט אונז אב פון זיין ליבען נאמען. ער פלעגט אויך זאגען, אז עס איז גרינגער צו זאגען א „הדרן" אויף צעהן גמרא'ס אין איינעם, איידער צו דאווענען איין „שמונה-עשרה"...

ר' יעקב יוסף האט נישט געוואלט שפילען די ראל פון א „צדיק", צוציהען צו זיך מאמינים, בלויז אום ליבע צום המון האט ער מקרב געווען די מאסען און געקעמפט געגען די רבנים, וואס האבען אוועקגעשטופט פון זיך דאס פאלק. א תלמיד-חכם, פלעגט ער זאגען, דארף זיך נישט אבגעבען בלויז מיט לערנען, ווייל ער איז אויך מחויב צו קומען אין פערבינדונג מיט מענשען און דורך פשוט'ע שמועסען מיט זיי קען מען אויך קומען צו „עבודת הבורא". נאך דער פטירה פון בעש"ט, האט איטליכער געמיינט, אז ווען דעם בעש"ט'ס זוהן איז נישט ראוי צו זיין דער ממלא-מקום פון זיין פאטער, וועט ר' יעקב יוסף איבערנעהמען די שטעלע. האבען זיך אבער די אומשטענדען אזוי ענטוויקעלט, אז ר' בער מעזריטשער איז געוואָרען דער כמלא-מקום פנ"ס בעש"ט — און ר' יעקב יוסף איז געבליבען זיין חסיד.

דער ספר „תולדות יוסף", וואס ר' יעקב יוסף האט דאן מחבר געווען, טראגט א פראגמאטיש-קריטישען כאראקטער. מיט טעמפעראמענט זענען דארט צוגויפגעקליבען די מיינונגען פנ"ס בעש"ט און פון ר' בער מעזריטשער, וועלכע פלעגען פריהער איבערגעשריבען ווערען מיטגרליך פון איינעם צום צווייטען. דאס איבערגעבען אלע חסידישע מיינונגען אין דרוק, איז אין יענער צייט זעהר נויטיג געווען, ווייל עס האבען זיך דעמאלט פערשטארקט די פערפאלגונגען פון חסידים — און חסידות אליין האט אויך אנגעהויבען ווערען א קאמפליצירטע בעוועגונג. געגען די רבנים, וואס „האבען נישט מעהר אין זינען, ווי געלט און פלפולים".

לויט ר' יעקב יוסף'ס מיינונג, מוז יעדער דור האבען א צדיק, וועלכער איז דער פערמיטלער צווישען גאט און מענש ווייל דער מענש איז נישט אויף אזוי ווייט פעהיג צו בעהעפטען זיך אן גאט, ווי דער צדיק קען דאס טון. איבערהויפט האט דער בעש"ט אמאל געזאגט, אז מען דארף גלויבען אינ'ם כח פנ"ס צדיק אפילו דעמאלט, ווען מען זעהט איהם אין א וואכעדיגען צושטאנד. ר' בער מעזריטשער האט זיך געהאלטען אן דעם געדאנק, אז דער צדיק דארף בעווייזען „מופתים". אט די מופתים דארפען זיין נאטירליכע, א שפייזער ווי: אונטערשטיצען ארימע לייט, אבהיטען מענשען פון זינד דורך שמדאר-ריידן און תפלות, געבען פראקטישע עצות ביי אלע הצטרכות פנ"ס לעבען. דארף אבער דאס אלעם געטון ווערען אויף אזא אופן, אז די מענשען זאל זיך דאס אויסוויזען ווי א מופת. שלמה מיימון דערצעהלט, אז ר' בער מעזריטשער פלעגט אויסהאלטען ספעציעלע מענשען, וואס פלעגען איהם צו ערוויסען געבען וועגען אלע סודות פון זיינע חסידים און דערנאך האבען זיך חסידים דערצעהלט, אז דער רבי איז א „יודע הכל".

אין קומענדיגען ארטיקעל וועט דערצעהלט ווערען וועגען דער לעצטער (דריטטער) טיילונג פון פוילען.

—o—

לאדזער כראניק.

יאהרגאנג 1909

ווער דארף זיך היינט און מארגען רעגיסטרירען?

(ג) היינט, מיטוואך, דעם 5-טען אָקטאָבער דארפען זיך רעגיסטרירען די אלע יונגעלייט, וואס זענען געבוירען אין יאהר 1909.

אין רעגיסטראציע-ביורא טראַגוטאַ 10 דארפען זיך היינט מעלדען אלע, וואס זענען געמעלדען אין לאדז און וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען און 6-טען ליציי-קאָמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן פון M ביז S, ווי אויך אלע, וואס וואוינען אין 12-טען קאָמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן פון A ביז J.

מארגען, (יום כפור) דעם 6. אָקטאָבער פון 4. קאָמיסאריאט — Sz ביז Ž; און 12. קאָמיסאריאט פון N ביז Ž.

די רעגיסטראציע דויערט פון 8 פריה ביז 3 נאכמ. יעדער מוז מיטנעמען זיינע דאָקומענטען.

Wytwórnia
„KORAJF LM"
zawiadamia, iż do kompletu artystycznego może jeszcze zapisać się
14 (czternaście)
nadających się osób.
Zgłoszenia codziennie od 10 r. do 2 pp. ul. Żeromskiego 1 m. 1, (1 p. front). 4216

די סענסאציע מיט'ן „לעבעדיגען מת" איז לאדז.

וואס איז ווירקליך געשעהן אויף פיעטריקאווער 176?

(ג) א שווערע טראגעדיע, וואס צוהט זיך שוין זייט מעהרערע יאהרען, איז ערשט איצטערט אויפגעדעקט געווארען אין לאדז, דאס איז א שווערליכע געשיכטע פון פסיכאלאגישער טראגעדיע, רחוקות, שמיץ א. א. וו. א געשיכטע, וואס מ'קאן אין דער ערגער דראמע זעהן נאגיג אלס אנ'ם פער'הוילט'מען לאזען צווישען דער ארימער בעפעלקערונג.

פינדעסטמעלענגען האט עפעס א חונעה רעפארמער געוואלט זעהן און די ליבע פון דער דאזיגער א טראגעדיע פון דעם מין, וואס עס איז לעצטענס פארגעקומען געווארען אין ווארשא, אויף נאלעווקעס, וואו א 30-יעהריגער יודישער יונגערמאן איז געלעגען דארט פערשפארט יאהרען-לאנג אין א לאך, געפוילט אין אויסגעצאנדעט. פאליציי האט איהם ארויסגענומען שוין א נפשות'דיגען, פארוואס עס איז ארעסטירט געווארען די פאמיליע און בהידער פונ'ם לעבעדיגען מת.

די געשיכטע, וואס איז אבער געשעהן אין לאדז, איז נאר פון אנ'אנדער מין. א מיטארבייטער פון „לאדזער טאגעבלאט" איז געווען אויפ'ן ארט און אט וואס ער האט פעסטגעשטעלט:

אויף פעטריקאווער גאס 176, אין צווייטען הויף, אפיציזינע, ערשטער שטאק וואוינט זייט מעהרערע יאהרען א געוויסע פרוי אסתר ראזענבערג, איהר קליין דירה'לע מיט איין פענסטער'ל, וואס איז אפען פאר זומער, פאר ווינטער, איז שטענדיג צוגעשלאסען פון אינווייניג. די נשמה, וואס איהר וועט און ... דער לאנגער שטאבס און א פעד'ויקערטען טיש, איהר קליין צימערעל ... טאכטער ... פון אונזער שטאט.

סעקער, ווען איהרע טאכטער ראזע זי פון הויף. אט די טאכטער איז עס די גאנצע סענסאציע אין „לעבעדיגען".

די מוטער אסתר ראזענבערג, די בעל-הבית'טע פון פערקאפסשטעטען, פער'עס ש'מען דירה'לע, ה.ש.ב. איז פערגעטען פאליציי פון א הויל אנשטאט מעמעל, א פאר פוילישע מאבעל און א ביסעל וועש. א יתומ'ע אין די פערציגער יאהרען, טראבעס, א פערוואהרלאזטע. די אלטע לייט פון פערפאלגונגס-מאניע, ארעמע פשוט משוגע. זי לויפט אין די גאסען, שרייענדיג, אז מען יאגט זיך נאך איהר, אז מ'וויל זי דערהרג'ענען, פשט, מ'זאל זי ... קומענדיג אויפ'ן הויף פון איהר וואוינונג שרייט זי און מ'שעלט. איהרע געשרייען אונ'ם קליינעם שטיבעלע וועלכער איבער צו ... מאל און דער נאכט די שכנים אינגווארינע פון הויף. א ריבזצ איהרע געשרייען און נאס, אז מ'וויל זיך הרג'ענען, קומט זי מיט שטענדיג שטאנדען און בעגלייטונג פון שכנים. צוליב דעם ... פאר אומגעזונדען ... אזוי ... מיט קראנקע ... פון אנגעזעהענע ... דער פאליציי ... א טאכטער ... מעשוגעת.

בנוגע דער מוטער און טאכטער דער וואוינונג מיר זיך פאלגענדעס:

אסתר ראזענבערג איז א גרושה. מיט העכער 15 יאהר צוריק זענען צווישען איהר און דעם מאן אויסגעבראכען שרע-קליכע סכסוכים צוליב דעם, וואס ביים פאר-פאלק האט מען 'אנגענג'עס א שלל געלד. לויט אנ'אנדערע ... האט פרוי אסתר ראזענבערג בעהאלטען און פארמעגען-לאך א גרעסערע סומע געלד, האט פערגעסען דערויף און מאלעכודיג פיזישע און קור, איז דאס געלד אוועק מיט'ן רויך. דער מאן האט אבגע'גנב'עט די פרוי איז אוועק קיין אמעריקא.

אסתר ראזענבערג האט פון דעמאלט אן אנגעהויבען לעבען פסכיליש, די טאכטער חוה האט זיך מיט דער צייט געמוזט שקלאפ אלע שמאראקער און שמאראקער, אז מ'וויל הנגט ראשען צו דער פרוי שרעקט זי: „קאמוניסטען, גיעמט דאס מארגן". דאס איז א פשוטע, אז דאס פערפרענטע געלד האט זי געטריבען צו משוגעת.

אונזער מיטארבייטער האט אין דער פער'הויל'מעה נעסט געהאט א שמועס מיט'ן אינטעליגענטען פרייליין ראזענבערג. זי איז א גוידרעגע, פעסט געבילדעט, אבער פון אבגעזונדערטקייט און אנטוויקלונג-רעס איזאליצייע בעדריקט. און זי אבגעהארטע, געבילדעטע און בלאס און א געוויסער מאס איז זי נאך „בעם שכל", ר. ה. פון איהר וואלט מען נאריש געקענט אויסנוצען, אויף עלעמען קריטע זי מיט אינצוטרוי. אויב מען זאגט גלייך אויף פוילניש, אז א פאליציאנט וויל ארויסנעמען, שעקט זי קומען, נישט די טור. א האר די מוטער, וועלכע קומט אהיים ערגס 10 אויף דער נאכט.

מיר האבען געפרעגט דאס פרייליין:

— ווי אלט זענט איהר?

— צא זא רוזשנזא! — האט זי געענטפערט אין פוילניש.

— מיר, עסמען נישט שפאסען! — זאגען מיר צוגעשטאנען.

— 41 יאהר בין אונז אלט.

— 41 יאהר בין איך אלט.

— ווא איז דער טאטע?

— צא זא רוזשנצא?

— וואו איז דער טאטע? — האבען מיר געפרעגט שוין שפרענגער.

— נישט אין לאדז. אין אמעריקא. א סך יאהרען, געזאגט זיך מיט דער מאמען.

— וואס טוט די מאמע?

— נא: ווייסט מען נאך.

— און איהר וואס טוט?

— איך קען ישעשו. איך שטריק און נייע די מאמע, האט זי.

— וויפיל פערדינט איהר?

זי קראצט זיך און עקסקערצעט:

— „א פאר רופל פערדינט איך"...

קורץ. ס'איז א פערמענטע לעבען און שטיקערייע. העררלישע שטיבער, א טראגעדיע. ווי פיל מיטגעפילס פערשטעקט, קראנקע און שטילע ... קיין מאל אין „בעלעכצעס" ... אין „מעטרעקארטע".

שמועלע: די פאליציי, וועלכע עס איז אויך מיטגעטיילט געווארען דער „סענסאציע" — האט נאכ'ן בעקוקען זיך מיט די פאקטען, דער פרוי ראזענבערג נישט ארעסטירט, דען היא דער היגענישער פערוואנדטשאפט איז גוט ... געבראכט ... נישט געשעהן.

נאכט-דזשור אין די אפטייקען:

(§) היינט טראגט דזשורען פאלגענדע אפטייקען: וואשינסקי, נאפיורקאווסקי 27, רזעפטשעפטיסקי, פיעטריקאווער 127, אילגנער-ציממער, וואלטשאנסקא 37, ליכטענשטיין, פרינץ-פלאץ 2, הארטמאן, מלינארסקא 1, קאהאנע, אלעקסאנדרער 80.

טראמוואי-ליניע 15.

(ב) די טראמוואי - דירעקציע האט ... און וועלכע האבען געשלאסען בעקאנט א אויסבעלעקציע פון דער נייער טראמוואי-ליניע אויף פושיינזא, וואס איז שוין כמעט פערטיג. צוליב דעם אבער וואס אויף רוג פעטריקאווער און פושעק ... געשעהן ... טראמוואי-ארבייטען, וועט דער טראמוואי אויף דער נייער ליניע ערשט אנהויבען קורסירען בעת די קאנאליזאציע-ארבייטען וועלען אויף יענעם שטח פערטיגט ווערען.

ליניע 15 וועט גיהען פון באלוטער מארק איבער פעטריקאווער, פושינזא, פשעגראדזיע באגא.

קירצליך

מיט רודאלף שילדקרויט.

גרשון בריייטבארט איז לאדז

איצען ברענגע איך היינט רייס איך
דעם הוט פון דער פירמע
קארל גערהארט אין וויען
אין אבער נישט מוזליך צו צו רייסן
גרשון בריייטבארט

הרב ר' ברוך דניאל ריבקינד זצ"ל

שבת צו נאכט ה' תשרי איז געשטארבען אין קריניצע און דארט צו קבורה געקומען דער חשוב'ער לאדזער בירגער הר' ברוך דניאל ריבקינד ז"ל, וועלכער איז געווען זעהר פאפולער און בעליבט אין די יודישע קרייזען פון אונזער שטאָט.

געבוירען אין מאסדור (גראד. גוב.) אין יאהר תרכ"ז, געלערנט אין גראדנע ביי די אנגעזעהענע רבנים פון יענער צייט, האט ער דאן גע'שמ'ט מיט זיין גרויסע למדות בעקומענדיג סמיכה פון די גרויסע גאונים ר' שלמה'לע חילקער און ר' אליקים געציל אב"ד דגראדנע זצ"ל. אין ווארשא איז ער געווען בעוואוסט דורך זיין שעור זאגען אין ווארשאווער „חברת ש"ס" און אלס מיטגליד אין דער דארטיגער ת"ת אויפ'ן נאמען „ר' איטשע'ס ישיבה", וואו ער האט זעהר טיכטיג מיטגעארבייט.

בעזעצענדיג זיך נאכהער אין לאדז אלס איידעם פון ר' סענדער דישקין, האט ער זיך קונה שם געווען מיט זיין געזעלשאפטליכער ארבייט. זייענדיג פרעזעס אין דער בעריהמטער ישיבה „תורת חסד", וועלכע האט זיך א דאנק איהם ענטוויקעלט, הן ברוחניות, הן בגשמיות. ער האט אויך גענומען א לעבהאפטען אנטייל אין די אלפוילישע צוזאמענפאהרען פון די „שומרי שבת" אין ווארשא און קראקא אלס דעלעגאט פון לאדז. א חוץ דעם איז ער געווען מיטגליד אין כמעט אלע רעליגיעזע - געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וואו ער האט זיך ערווארבען די אלגעמיינע אכטונג צוליב זיין איבערגעבענער ענערגישער ארבייט.

מיט זיין פטירה האט די שטאט פערלוירען איינעם פון די שרידי הדור הישן און אונערמידליכען טוער. תנצב"ה.

לאדזער סוחר'טום וועגען דער געפלאנטער שטייער-רעפארם.

(ע) אין צוזאמענהאנג מיט דער גרונד-לעגענדער רעפארם פון שטייער-סיסטעם, וואס די רעגירונג האט אויסגעארבייט, האבען די לאדזער סוחרישע ארגאניזאציעס בעשלאסען ארויסצוטרעטען מיט א ריי פאסטולאטען וועגען דעם ענין. צו דעם צוועק זאל קומענדע וואך צוזאמענגערופען ווערען א קאנפערענץ פון ארגאניזאציעס, אויף וועלכער עס וועלען אויסגעארבייט ווערען די ריכט-ליניען ביי וועלכע דאס לאדזער סוחרטום וועט זיך האלטען. און דאן וועלען צוגעשטעלט ווערען די שטייער-פראגע דער מעמאריאלען.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש
— 20. —

גאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער געסט
אנא און היימאן יאקובאוויטש

דאנערשטאג, ד. 6-טען, פרייטאג, ד. 7-טען, שבת, ד. 8-טען, אָווענד
צווייטע גרויסע אויפפיהרונג פון היימאן יאקובאוויטש
פאלעסטינער ליבע
אין 3 אקטען מיט פראלאג 20 נומערן געזאנג פון ליידין, מוזיק פון פערלמוטער. רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש. הויפטראלען מרים—אנא יאקובאוויטש. אפיציר עדווארד—היימאן יאקובאוויטש.
פאלגענדע לענדער נעמען אנטייל אין „פאלעסטינער ליבע" אמעריקא, ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען, רומעניען, דייטשלאנד, רוסלאנד, כינא, יאפאן.

שבת. 8.30 נאכמיטאג צו בילינע פרייזען
די גרינע כלה
לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל רע-זשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש הויפט-ראלען געלדפלי—אנא יאקובאוויטש זעליג — היימאן יאקובאוויטש.
ס'נעמט אנטייל: פר' זעוקינא, בערמאן מאכאראווסקא, פאדערמאן, ה"ה: בירנבוים, אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, פאליאנסקי, צווייליך. רעזשיסעור-פיהרער: בערמאן. בינע-דעקאראציע: מאכאראווסקי. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אנאנס! די נאהנטסטע פרעמיערע די 2 שווינערים ווי אויך מאלי-דאלי, מאשסע ווערט א כלה, דער רבי האט געהייסען פרעהליך זיין.

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(127-טע פארטזעצונג.)

— מיר האבען אלץ געטון, וואס עס קען נאר דינען צו אייער פערטיידיגונג, — האט דער פארזיצענדער געענטפערט — ליידער, קען מען נישט וויסען, ווער עס איז בעט אייך געווען. אפגעזעהען, אז גראף טארנאסי איז געווען ביי אייך. דאס איז אבער אונמעגליך, ווייל קיינער פון די גראפען טארנאסי געפינט זיך יעצט נישט אין בודאפעשט און דעם גאנצען זומער דא נישט געווען. עס איז אונמעגליך צו וויסען ווער דער מאן, וועלכער איז געווען ביי אייך, איז געוועזען אייער פריינד אדער אייער שותף. אייער פריינד מיט וועלכען איהר האט צוזאמען געמאכט דאס פאלשע געלד.

— וואס זאל איך זאגען? ווי זאל איך מיך פערטיידיגען — האט ארטור אויסגערופען — אורטיילט — ווי איהר ווילט און ווי אזוי איהר ווילט. לאז אייער אורטייל פאלען אויף אייער געוויסען און אויף אייער קאפ! לאז דער געלערנטער און קלוגער אדוואקאט, וועלכער בעשולדיגט מיך יעצט און זוכט, אז מען זאל מיך פעראורטיילען, זיך דערמאנען אין דער לעצטער שעה פון זיין לעבען, אז מען האט מיך פאלש בעאורטיילט און פאלש פעראורטיילט!

נאוואק האט זיך יעצט אויפגערופען:

— אין נאמען פון גאט, אין נאמען פון אונזער גרויסען קייזער, אין נאמען פון הייליגען געזעץ, פאר וועלכען מיר אלע בויגען אונזער קאפ! אין נאמען פון די דריי שוועור איך פאר אונזער הויכען און געעהרטען ריכטער, אז איך האב מיר געגעבען אלע מעגליכע מיה צו פערטיידיגען דעם אנגעקלאגטען. איך האב געקלערט, געפארשט און געזוכט דעם מענש, וועלכער איז בעגאנגען דאס שרעקליכע פערברעכען. איך בין אויך אין אנהויב געווען איבערצייגט, אז דער באראן פאן באטיאני איז אונשולדיג. איך האב קיינמאל נישט פערגעסען, אז ער איז מיין פערוואנדטער, אז איך אליין שטאם אב פון דער פאמיליע באטיאני.

דאס האט שוין ארטור נישט געקענט אויסהאלטען. ער האט פערשטאנען, אז דער אדוואקאט זוכט, אז מען זאל איהם פעראורטיילען.

— נו, מיין הער! דאס איז א ליגען! — האט ארטור אויסגערופען — איהר שטאמט נישט אב פון דער פאמיליע באטיאני! אין אונזער פאמיליע געפינען זיך נישט אזעלכע שלעכטע מענשען, וועלכע זענען פערדארבען אזוי ווייט צו פערניכטען זייער אנ'אונשולדיגען פערוואנדטען. איך זאג אייך אפען, הער נאוואק, אז איהר זייט א גייסטיגער קריפעל—א גייסטיגע קאליקע. אזעלכע קריפעל געפינען זיך נישט אין אונזער פאמיליע. מיר זענען אלע עהרליכע, רוהיגע, שטאלצע און פעסטע נאטורען. איהר זענט א טויגעניכטס! — יעצט הערען ריכטער, זאגט אייער אורטייל! איך בין בערייט צו הערען דאס שלעכטסטע.

דער אדוואקאט איז געווארען גרין און געל פאר צארן און פערדרוס. ער האט געוואלט עפעס ענטפערען. דער פארזיצענדער אבער האט איהם נישט געלאזט.

— דער פראצעס איז געענדיגט, האט ער געזאגט, וואס ווייטער דערפון, וואס דער אנגעקלאגטער האט זיך זידלען מיט'ן אנקלעגער? — מען בעליידיגט דערמיט דאס געריכט. — לאמיר ארויסגעהן אין אונזער צימער זיך בעראטען.

די ריכטער האבען זיך אויפגעהויבען און זענען ארויסגעגאנגען אין א בעזונדער צימער. מיר מוזען דערביי בעמערקען, אז אין יענע צייטען האט מען נאך נישט געוואוסט פון קיין געשוואוירענע געריכט (סאנד פשישענגלי). די ריכטער פלעגען אליין ארויסזאגען זייער אורטייל, זיי האבען קיינעם נישט געפרעגט און פלעגען זיך מיט קיינעם נישט בעראטען. עס איז נאך געווען די אלטע מאדע, אז דריי ריכטער האבען ...

די ריכטער זענען ארויס אין זייער בעראטונגס-צימער און זענען דארט געבליבען א לענגערע צייט. אין געריכט-זאל איז געווען שטיל. קיינער האט נישט געוואגט א ווארט. אלע האבען געווארט אויף די שרעקליכע מינוט, ווען דער זאנדערבארער פראצעס וועט זיך ענטשיידען. דא איז געווען א פראגע פון טויט און לעבען. נאוואק איז געזעסען אין זאל. ער האט נישט געהאט קיין רעכט ארייינצוגעהן צו די ריכטער.

ענדליך האט זיך די טיר פון בעראטונגס-צימער געעפענט און די ריכטער זענען ארייינגעקומען. זיי זענען געבליבען שטעהן נעבען בילד פון קייזער יאזעף דעם צווייטען און דער פארזיצענדער האט ארויסגעזאגט מיט זיין ערנסטער, פייערליכער שטימע:

— דאס הויכע געריכט האט אויסגעפינען, אז דער באראן פאן באטיאני איז שולדיג. ער האט געמאכט פאלש געלד און האט עס פערשפרייט צווישען פאלק. לויט פאראגראף 46 פונקט 3 פון קרימינאל-געזעץ-בוך, קומט פאר אזא פערברעכען טויט-שטראף. מיר האבען דעריבער פער'משפט דעם באראן ארטור פאן באטיאני צום טויט דורך אויפהענגען ביים האלז.

ארטור האט אויסגעהערט זיין טויט-אורטייל גאנץ רוהיג. ער איז געווען געפאסט דערויף. ער האט עס ערווארטעט. ער האט שוין געזעהן, ווי דער גאנצער פראצעס איז בעפיהרט געווארען און האט געוואוסט, אז דאס וועט זיין דער אורטייל. די זשאנדארמען האבען איהם שוין געוואלט אוועקפיהרען. פלוצלינג האט זיך געעפענט די טיר פון זאל און גראף מעראס איז ארייינגעקומען. אלע אויגען האבען זיך געווענדעט צו איהם. די ריכטער האבען זיך פערבויגט פאר איהם און דער אדוואקאט נאוואק איז געווארען בלייך, ווי די וואנד.

גראף מעראס איז צוגעקומען צום טיש, וואו די ריכטער זענען געשטאנען און האט געפרעגט:

— מיינע הערען איז דער פראצעס שוין געענדיגט? האט איהר שוין ארויסגעזאגט אייער אורטייל?

— מיר האבען שוין ארויסגעזאגט אונזער אורטייל, האט דער פארזיצענדער געענטפערט.

— קען איך וויסען ווי דער אורטייל לויטעט?

— צום טויט דורך הענגען.

גראף מעראס איז געווארען בלאס און אנגעהויבען ציטערן מיט'ן גאנצען קערפער.

— זענט איהר ווירקליך איבערצייגט, אז דער באראן פאן באטיאני האט געמאכט פאלשע באנקנאטען? — האט ער געפרעגט.

— עס טוט מיר לייד, וואס איך מוז ערקלערען, אז מיר האבען געהאט ריכטיגע בעווייזען, אז דער באראן איז שולדיג.

— זענען די בעווייזען דאס? — האט גראף מעראס ווייטער געפרעגט — האט דער אדוואקאט נאוואק אליין געברענגט די בעווייזען?

(פארזעצונג קומט.)

די לעצטע טעג פון דער וואהל-קאמפאניע צום לאדזער שטאט-ראט.

פארטייען ענטוויקלען א פיבערהאפטע אקציע, דאגעגען די בעפעלקערונג איז דערווייל גלייכגילטיג. — צו אט דער גלייכגילטיגקייט מוז קומען א סוף!

גע'פסל'ט די ליסטע נומער 5.

וואהל-נאטיצען.

די סכנה פון דער גלייכגילטיגקייט.

אויף דער יודישער גאס, מוז מען מיט בעדויערן קאנסטאטירען, איז דער אינטערעס צו די שטאט-ראט וואהלען א גאנץ שוואכער. מיר רעדען נישט פון די אפיציעלע פארטיי-כינוסים און די פרייזען, וואס גרופירען זיך ארום יעדער ליסטע. און אלגעמיין אבער, בײם דורכשניטליכען יוד און מאסען-מענטש, הערשט אזא בטול-בעציהונג צו די וואהלען, אז מ'איז פראי דערוועגען זיך ערנסט צו פערטראכטען.

די גלייכגילטיגקייט קומט נישט בלויז פון אזעלכע, וואס ווייסען נישט אפצושאצען די בעדייטונג און די ווירקונגען פון די וואהלען, נאר וואס ס'איז נאך ווילטיגער, פון א גאנץ גרויסען בעוואוסטזיניגען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג.

דער דאזיגער בעוואוסטזיניגער טייל מיינט האט זיך אפילו זיינע מאטיוון, צוליב וואס ער וויל זיך נישט בעטייליגען אין די וואהלען. א טייל ערקלערען עס דערמיט, וואס דער וואהל-קאמף האט אנגענומען נישט-פאסיגע פארמען און טראגט א צו פערזענליכען כאראקטער; אנדערע זעהען אין דעם, וואס מ'הערשט אזא גשמיות'דיגע צושפליטערונג אויף דער יודישער גאס. אבער אויסער די אלע ארויסגעזאגטע מאטיוון ליגט נאך עפעס, א מיסטישע סבה, וועלכע מ'זאגט נישט ארויס, הגם זי איז אפשר די עיקר'דיגע. דאס איז דער איינגלויבען, אז דער שטאט-ראט קען בכלל ברענגען עפעס א נוצען, אז דער, צי אן אנדערער וואהל-רעזולטאט וועט מיטווירקען צו א וועלכער ס'איז ענדערונג צום גוטען אין בעצוג צו די יודישע אינטערעסען. דער דאזיגער איינגלויבען שטיצט זיך אויף דער ביז-איצטיגער פראקטיק און משמוש-קייט פון אלטען שטאט-ראט, וועלכער רעכנענדיג זיך עם פונגירען טייסטען ווימער אין דער שפיץ פון די ארויסגעשטעלטע ליסטעס.

אזא בעציהונג צו די וואהלען איז זעהר געפעהרליך. אין דעם נישט נאר צוליב'ן פאנאנדערען אויסנוצונג, וואס דאס קען ברענגען נאר צוליב עפעס פיל וויכטיגערס.

דער פארלאמענטארישער סדר איז פוילען איז נאך יונג. ס'דארף דויערן א סך צייט, ביז ער וועט זיך איינבירגערן. הונדערטער יאהרען האט געדויערט אין ענגלאנד ביז דער פארלאמענטאריזם איז געווארען איינגעקארבט אין נאציאנאלען ענגלישען פאלק.

יעדער סאם, יעדער בטול און עול אומצווארפען דעם שוואכען פארלאמענטארישען בנין אין פוילען.

ס'ליגט דעריבער א חוב אויף אלע געזעלשאפטליכע און קהל-כלל פאליטישע קרייזען זיך ערנסט צו פערטראכטען איבער דעם דאזיגען פראבלעם און צונעמען מיט דעם ווען דעם ביטערליכען חוב ביי די יודישע וועהלער לגבי די קאמונאלע וואהלען, אויך פערלאנגצען אין פערשטארקען דעם גלויבען אין פארלאמענטאריזם און דעמאקראטיע בכלל.

בי משה.

גע'פסל'ט די ליסטע נומער 5.

(ש) די הויפט וואהל-קאמיסיע האט געכטען צוזאמען געפסל'ט די ליסטע נומער 5 (סאמסאנאוויטש). קיין מאטיווען פון דעם בעשלוס איז נישט אנגעגעבען געווארען, ווייל לויט'ן רעגולאמין איז די הויפט-וואהל קאמיסיע נישט פערפליכטעט דערצו. הגם וועט דער דאזיגער פסק אפיציעל פערעפענטליכט ווערען.

מארגען ווערען בעקאנט געמאכט ווערען די בעשטעטיגטע וואהל-ליסטעס.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך, האט די הויפט-וואהל קאמיסיע שוין פערענדיגט נאכקאנטראלירען די קאנדידאטען-ליסטעס. מארגען וועלען די בעשטעטיגטע ליסטעס שוין בעקאנט געמאכט ווערען דורך פלאקאטען פאר דער עפענטליכקייט.

ווי בעקאנט, איז די דעלעגאציע פון דער הויפט וואהל-קאמיסיע א אומגילטיגערן ליסטע און אין פאל פון רעקלאמאציען צו דער צענטראל-מאכט, וועלען די וואהלען סיי ווי נישט אפגעשלעגט.

די לעצטע הכנות צו דער דעצידירטער שלאכט.

די לעצטע טעג פון דער וואהל-אקציע אין לאדז האבען צוזאפגעלט די טיעריגע שאפטען ביי אלע פארטייען און ווילטנגען. אומעטום ווערט געפיהרט א פיבערהאפטע וואהל-ארבייט. אלע פארטייען האבען שוין ארויסגעלאזט זייערע וואהל פלאקאטען און א ים וואהל-אויפרופען. די שטאט ווערט ממש פערפלייצט מיט א מבול פון פליגבלעטלער און גומערלעך. די הויז-אגיטאטארען מיינען נישט אלים קיין שטונד. מען אגיטירט פאר די אייגענע ליסטעס און מען לאזט אנדערע וואהל-ליסטעס-מאכער.

גאנץ אפט טרעפען זיך צונויף אגיטאטארען ביי די וועהלער און מ'הויבט אן צו פיהרען צווישען זיך א טיעריגע שטפליכע דיסקוסיע.

די וואהל-מיטינגען ווערען אלע אהן אויסנאהם צאהלרייך בעזוכט. פון אלע ריכטונגען גיהן ביטאלט קלעזמערס, וועלכע בעקלאפען די וועגער און די הייזער מיט זייערע אפישען און פלאקאטען.

מ'בעצייכענט אויך די הייזער און די הויפען מיט ספעציעל געמאלטע שטאפצען. די הייזער, וועלכע זענען גאר ווען רעקאמענדירט געווארען זענען אנצוט בעלעגט מיט נומערליכער און לאזונגען.

ווי אין ווארע, ס'פיהלט זיך אין דער גאנצער שטאט דער פיבער פון דער וואהל-אקציע.

ציוניסטען פערכאפען דעם מיטינג פון ווירטשאפטליכען בלאק אין פילהארמאניע.

(:) דער געשטריגער מיטינג פון ווירטשאפטליכען בלאק אין פילהארמאניע האט זיך געענדיגט מיט א מיאוס'ען סקאנדאל פאר די איינאורדנער.

תחילת איז אלץ געגאנגען כשורה, ס'האבען גערעדט די ה"ה איזנער און וואלמאן פון ווירטשאפטליכען בלאק. דערנאך האט גענומען דאס ווארט דער פארשטעהער פון ציוניסטישען וואהל-קאמיטעט ראטט. ביאלער. נאך זיין רעדע, וועלכער ער האט זעהר געלונגען צוניצט די שנאות פון ווירטשאפטליכען בלאק, האט גענומען דאס ווארט ה' נאר-ען א אמגעקומענער ביאלער'ן. און ס'איז אבער בעת דער דאזיגער רעדע [illegible] קשה, מען האט גע'רעש'ט און געליארעמט, נישט לאזענדיג רעדען דעם רעדנער.

זעהענדיג, אז דער מיטינג איז דורכגעפאלען, האט דער פארזיצענדער [illegible] פערלאזען דעם פאדיום און [illegible] איז זאל. דאן האבען די פארשטעהער פון ציוניסטישען וואהל-קאמיטעט אנגענומען דעם מיטינג. דעם פארזיץ האט איבערגענומען ה' [illegible], וועלכער האט געהאלטען א לענגערע רעדע צו שטימען פאר דער ליסטע נומער 30. אין דעם זין איז אנגענומען געווארען די רעזאלוציע. מיט'ן געזאנג פון התקוה און אנדערע ציוניסטישע לידער האט דער פערזאמלטער עולם פערלאזען דעם זאל.

א שטורמישער כ.ד.-קישער מיטינג.

(§) געכטען האבען די בארעקעס צוזאמענגעהאלטען זייער לעצטען פאר-וואהל מיטינג, אין וועלכען ס'האבען זיך בעטייליגט 800 מאן. צוליב דעם, וואס עס האבען זיך געוואלט ארייננדרייען מיטגלידער פון געגנערישע פארטייען, איז געקומען צו געשלעגערייען מיט שטעקענס און שטיקער ציגעל.

פון צענטר. סוחרים-פעראיין (פעטריק. 10).

(:) ווי מ'מיילט אונז מיט, זענען פון דער פערוואלטונג פון צענטראלן סוחרים פעראיין (פעטריקאווער 10) ארויסגעטרעטען פאלגענדע מיטגלידער: דעם ה"ר ראזענבלאט, מענצמאר מענדעלסאן, אינזש. פראשקער, אינזש. מאיר ביאלער, פרעזעס שוק, רעד. ע. האמבורסקי און אנט.

די קאנדידאטען פון 21 וועלען קעמפען פאר א מאדערנע וועלטליכע, עברעאישע שולע.

שטימט אלע פאר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש-דעמאקראטישען וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

21 די קאנדידאטען פון דער ליסטע 21

וועלען קעמפען פאר דער יודישער ווירטשאפטליכער גלייכבערעכטיגונג אין די שטאטישע אינסטיטוציעס. בעזונדערס וועלען זיי פאדערן הילף אויף ארבייט פאר יודישע ארבייטסלאזע און בעל-מלאכות. שטימט אלע פאר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש-דעמאקראטישען וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

21 ציוניסטען! 21

פארגעסט שטאלץ די ציון-פאהן, קעמפט פאר א [illegible] און ווירדיג פאר א נאציאנאלע רעכט, ערקלערט זיך אלע געגען נאציאנאלע בשרה-מקבלים. שטימט ווי איין מענש פאר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש-דעמאקראטישען וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

פעראייניגונג פון מאנארכיסטען אין לאדז.

(אז) ווי מיר דערוויסען זיך ווערט דעם 24. אקטאבער פארקומען א דעלעגאטען קאנפערענץ פון אלע מאנארכיסטישע ארגאניזאציעס, אויף וועלכער ס'וועט פארמערט ווערען די פראגע וועגען קאנסאלידאציע פון די מאנארכיסטען.

30 ציוניסטען, מזרחיסטען און סתם יודען, האנדווערקער, סוחרים, פאבריקאנטען, קליינהענדלער, פיזישע און גייסטיגע ארבייטער אלע האבען זייערע פערטרעטער אויף דער ליסטע 30 פון ציוניסט. וואהל-קאמיטעט. 30

ערב יום כפור אין לאדז.

דער היי-יאהריגער יקרות אויף עופות. — מען שלאגט כפרות מיט פיש. — לעבעדיגער פערקויף אין די קאלאניאל-געוועלבער.

(ג) די פויערים פון לאדזער סביבה האבען זיך היי-יאהר בעצייטענס ארײנגעטוען אין דער יודישער צייט-רעכענונג, אז מ'איז פאר יום-כפור און די יודען דארפען האבען כפרות, זענען אויפ'ן געלטמיגען „מארק" געקומען הונדערטער פויערים און פויערטעס פון לאדזער קאנט, וועלכע האבען געבראכט צום פערקויף גרויסע שמייסען מיט הינער און הענער, קאטשקעס און קאטשערעס, גענז און גאנצער'ס, יודישע קונדער זאלען זיך פערזארגען מיט כפרות אויף יום-כפור. אבער נישט קוקענדיג אויפ'ן גרויסען אנטגעלויף פון פויערטעס מיט עופות מכל המינים האט מען זיך פאר די „כפרות" געהאנדעלט בעקשפערען און בעזאלצען. מחמת דעם איז געבליבען געקויפט געווארען פערהעלטניסמעסיג ווייניג עופות און האט מען יא געקויפט, האט מען געצאהלט „אין מאג ארין".

צוליב אט דער כפה זענען דאס רוב וועבער אזוי ארויף אויפ'ן פיש-מארק. דער פרייז פאר לעבעדיגע פיש איז געווען א הויכער. אנשטאט א הון אדער א האן, וועלען פיל יודען כפרות שלאגען מיט א לעשטש, א קארפ. ארימע לייט וועלען געבען, זיך מיינען בעגנוגענען מיט „שלאגען" מיט „חי גרולים".

א חוץ דעם איז געלטען, אינ'ם אויסגעוועהנליכען ערב יום-כפור, ביז שפעט און אונטער געווען א לעבהאפטער פערקעהר אין די קראמען פון קאלאניאל-סחורות, שפייזען ומרוכה. און אלע אנדערע בראנזשען (אויסער פאר עטענטווארג) איז דער פדיון געווען א נישטיגער. אפילו די סוחרים פון ליכט האבען געלטען גאר ווייניג געלייזט פאר גרויסע יום-כפור ליכט. ערשט היינט וועט ווערען א הויכער פדיון פאר'ן דאזיגען ארטיקעל.

בכלל איז שוין געלטען איינגער די שטימונג געווען א יום-כפור'דיגע. אויף טרוט און שריט האט מען געהערט ווינשען זיך א גוט קוויטעל...

26 יודישער וועהלער! 26
אויב די ווילסט נישט צוקומען צו קצבה, צו בעטען צו נדבות אין „תומכי אורחים" און אין אנדערע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, אויב דו ביזט א באזאמט שטאלצער יוד און בירגער — פערטרייב פון דיר די אומגעבעטענע פלומרשטע בעלי טובות, קהל'שע קאך-לעפעל און ב,נקעל-כאפער
שטים און אגיטיר פאר דער ליסטע 26 יודיש-דעמאקראטישער וואהל-בלאק.

לאדז ווערט ריין!

דעלעגאט פון אינערן-מיניסטעריום געפינען די הויפען אין א גוטען סאניטארען צושטאנד.

(ג) געכטען איז געווען געמעלדעט, אז לויט'ן אויפטראג פון אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי וועט בעזוכען לאדז א הויכער בעאמטער פון אינערן-מיניסטעריום וועלכער וועט אין אונזער שטאט דורכפיהרען א סאניטארע אינספעקציע אין די וואוינונגס-הויפען.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז שוין היינער געלטען אומגעבעטענערהייט געקומען קיין לאדז א דעלעגאט פון אינערן-מיניסטעריום. אין דער בעגלייטונג פון לאדזער רעגירונגס-קאמיסאר ה' אנזשעיעווסקי און א פארשטעהער פון דער וואיעוואדשאפט האט דער דעלעגאט פון אינערן-מיניסטעריום אדורכגעפיהרט אן אינספעקציע אויף א רייהע הויפען אין דער יודישער געגענט פון אלט-שטאט, נאוואמיעסקע און אנדערע גאסען פון מיטען שטאט. על פי רוב האט ער אנגעטראפען א גוטע ריינליכקייט. אויפ'ן הויף פון אלט-שטאט 15 האט דער רעגירונגס-פארשטעהער פערפיהרט א פראטאקאל, ווייל מ'האט משרוזש פון הויף, וועלכען ער האט געשפעט א רייהע אנווייזונגען וועגען אבהוטען די ריינקייט.

געלטען איז דער דעלעגאט פון אינערן-מיניסטעריום אוועקגעפאהרען אין שטאט'דיגע שטעטל פון לאדז, כדי אויך דארט אדורכצופיהרען א סאניטאר-אינספעקציע.

ארימער האנדווערקער און קליינהענדלער!
26 וועהל די, וואס וועלען זארגען וועגען דיר און דיך פערטיידיגען פאר אייערע רעכט וועלען קעמפען די קאנדידאטען: אדוו. ווייצמאן, ד"ר הערשפינקעל און אנד.
שטימט און אגיטירט 26 פאר דער ליסטע יודישער דעמאקראטישער וואהל-בלאק.

1861 ראדיא-אפאראטען אין לאדז.

(§) ווי עס מיילט אונז מיט דער דירעקציע פון דער הויפט-פאסט ה' פלוימשענציק ווערט די צאהל ראדיא-אבאנענטען אין לאדז בסדר פערגרעסערט. דעם 1. טעפטעמבער זענען אין לאדז געווען 1721 ראדיאאבאנענטען, דעם 1. סעפטעמבער איז זייער צאהל שוין געווען 1861 פריוואטע און 26 אין עפענטליכע ערטער.

30 די ציוניסטישע פערטרעטער שטעהען שטענדיג און אומעטום אויף דער וואך פון די יודישע אינטערעסען, סיי נאציאנאלע, סיי רעליגיעזע, סיי ווירטשאפטליכע און קולטורעלע
דעריבער שטימט אלע אויף דער ליסטע 30

30 די יודישע בעפעלקערונג דארף פעראורטיילען די אלע, וועלכע האבען נישט דערלאזען צו דער יודישער אחדות. — — — — — —
דעריבער שטימט אלע פאר דער אלגעמיינער יודיש-נאציאנאלער ליסטע 30

שטרענגע שטראף פאר טראגען עופות מיט צוזאמענגעבונדענע פיס, אדער פליגעל.

די לאדזער „צער בעלי-חיים" געזעלשאפט איז מודיע, אז עופות, וואס ווערען געטראגען אויף די מערק, דארפען געהאלטען ווערען אין קויבערליכע אינבער-געדעקט מיט א שאטען, אדער עפעס אנדערש, פאר בונדען די פיס און פליגעל פון די עופות וועלען שטרענג בעשטראפט ווערען סיי די פערקויפער סיי די קויפער.

פאר בעליידיגען דאס געריכט 6 חדשים שווערע תפיסה.

(ב) אין אפריל 1926 האט דאס קרייז-געריכט בעטראכטעט דעם פראצעס געגען 25-יעהריגען טשעסלאוו גליגאוסקי, וואס איז אנגעקלאגט געווארען אין פערשפרייטען פאלשע געלד, און איז דערפאר פער'משפט געווארען צו 6 יאהר שווערע תפיסה.

בעת'ן פארלייענען דעם אורטייל, איז אין געריכט געקומען א אומגעווענליכען אינצידענט, וועמענס עפילאג האט זיך געלטען אבגעשפילט אין קרייז-געריכט.

געשטלדיג נאכ'ן פארלייענען דעם אורטייל, האט דער פערמשפט'ער זיך אויפגעהויבען פון ארט און אנגעשריען געגען צו די ריכטער: מערדער, פאר וואס פער'משפט איהר מיך צו 6 יאהר, מען דארף אייך אלע אויס'הרג'ענען ווי רעם פראזענדנש! דער דאזיגער אונצוגרעגס האט פישעות ארויסגערופען א גרויסען טומעל און אלס רעזולטאט דערפון איז ער געלטען ווידער אמאל געשטעלט אויף דער בעשולדיגונגס-באנק.

דא מערויבט האט דעם אנגעקלאגטען פער'משפט צו 6 חדשים שווערע תפיסה.

יודישע אינוואלידען!

די קאנדידאטען פון דער ליסטע 21 וועלען אין שטאט-ראט פערטיידיגען אייערע נאציאנאלע און סאציאלע אינטערעסען. זיי וועלען זיך מיט אלע כחות בעמיהען אויך צו פערבעסערן אייערע לעבענס און עקזיסטענץ בעדינגונגען פונקט ווי דאס טוען זיי אין סיים די „התאחדות" דעפוטאטען, דעריבער שטימט אלע פאר די ליסטע 21 פון ציוניסטיש דעמאקראטישען וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

—0—

א שפאס פון א משוגענעם.

אונטערגעצונדען א גוט, וואס איז אינגאנצען אבגעברענט געווארען.

(ג) אין גוט פון זיגמונט גוימארק, הינטער לענטשיץ, איז זונטאג בײנאכט אויסגעבראכען א שרפה צוליב אן אונבעוואוסטער סיבה. עס זענען תיכף אלארמירט געווארען די לענטשיצער פייערלעשער, וועלכע עס איז נישט געלונגען דאס פייער איינצולאקאליזירען. ה' גוימארק'ס ווירטשאפט איז אזוי ארום אינגאנצען פערניכטעט געווארען פון די פלאמען. לויט די ביז-איצטיגע אויסרעכנונגען בעטרעפען די שאדענס 52 טויזענד זלאטיס.

פאליציי האט עס פעסטגעשטעלט, אז ה' גוימארק'ס ווירטשאפט איז אונטערגעצונדען געווארען דורך א געוויסען אטא קלינגער פון דעמזעלבען דארף. קלינגער איז זייט א לענגערער צייט בעקאנט אלס משוגענער. בעת א פערהער האט קלינגער זיך מודה-געווען אין דעם פערברעכען. ער איז פערהאלטען געווארען אין ארעסט צו דער דיספאזיציע פון דער אויספארשונגס-מאכט.

21 יודען וועהלער! 21

ווי איין מענש געהט אלע צו די וואהלען, איהר, אייערע משפחות און נאהענטע. קיין איינציגע שטים טאר נישט פערלוירען געהן. געהט צו די וואהל-אורנעס און שטימט אלע פאר דער ליסטע פון ציוניסטיש-דעמאקראטישען וואהל-קאמיטעט „התאחדות" פאר 21.

איטאליענישער שטרייק פון שטאטישע ארבייטער.

(§) ווי בעקאנט, האבען די ארבייטער פון די שטאטישע עפענטליכע ארבייטען געשטעלט א אולטימאטום דעם מאגיסטראט, אויב ער וועט ביז מאנטאג פריה נישט נאכקומען די ארויסגעשטעלטע פארדערונגען וועט ערקלערט ווערען א שטרייק.

היות דער מאגיסטראט האט ביז געלטען קיין תשובה נישט געגעבען האבען די פערוואלטונגען פון דריי פראפ. פערבאנדען צונויפגערופען געלטען אויגער א זיצונג אין לאקאל פעטריקאווער 93, אויף וועלכער ס'איז בעשלאסען געווארען צו פראקלאמירען היינט פריה פון 8 ביז 10 צו א איטאליענישען שטרייק.

דאס דער מאגיסטראט וועט אויף דאן קיין בעפרידיגענדען ענטפער נישט געבען, דאן וועט צונויפגערופען ווערען א אלגעמיינע פערזאמלונג פון אלע ארבייטער פון די עפענטליכע ארבייטען און דער איטאליענישער שטרייק וועט פערוואנדעלט ווערען אין א אלגעמיינעם שטרייק.

די פערבאנדען פון ב.ר. און נפ"ר לעגווס האבען זיך אבגעזאגט אנטיילצונעמען אין איטאליענישען שטרייק.

טעאטער און מוזיק

פון יודישען טעאטער.

די יודישע טרופע מיט זאנא און הוימאן יאקובאוויטש אין דער שפיץ, וואס האט זיך פאר דער קורצער צייט פון זייער אויפטרעטען בעליבט געמאכט ביים לאדזער טעאטער-עולם שפילען בסדר מיט גרויס ערפאלג אין פילהארמאניע. מוצאי יום-כפור ווערט געגעבען די לעגענדע און עלטערען אויפגעפיהרטע אופע „פאלעסטינער ליבע". אויף סוכות גרייט דאס טעאטער צו נייעס.

די עפענונג פון קאנצערט-סעזאן.

דער היי-יאהריגער קאנצערט-סעזאן פערשפרעכט צו זיין זעהר אינטערעסאנט. דער סעזאן ווערט געעפענט דעם 10. אקטאבער מיט'ן בערימטען דרעזדנער [illegible] פראגראם מיט דעמיטרי סאמאנאוו, דעם וועלט-בעריהמטען טענאר. ווייטער טרעטען אויף אלעקסאנדער באראווסקי, וואסא פרי'הארדא, עריקא מארינו און א גאנצע רייהע אנדערע וועלט-בעריהמטע קינסטלער.

אויסערדעם וועלען אויך אינגאנצער דעמנאך ווערען מוזיקאלישע פריהמארגענס און נאכמיטאג-קאנצערטען. די דירעקציע בעמיהט זיך צו בעקאנען דאס פובליקום מיט די בערימטעסטע פארשטעהער פון דער מוזיקאלישער וועלט.

צוריק פון ראבקי.

דעם 2. ד. ח. איז צוריקגעקעהרט פון ראבקי די לעצטע פארטיע פון 24 קינדער, וואס זענען געשיקט געווארען אויף 6 וואכען קאלאניע קיין ראבקי. סך הכל האט דער געזונדהייטס-אמט היי-יאהר געשיקט קיין ראבקי 219 קינדער.

די נאז פאר א כוסה.

(§) געכטען איז אויף פאמארסקע 124 אויסגעבראכען א געשלעג צווישען שכנים בעת וועלכען א געוויסער אדאלף גאוואסאנאמארסקא 109 האט בעקומען א קופשלאג אין פנים, וואס האט איהם די גאנצע נאז צעקוועטשט. פאגאטאוויע האט איהם אבגעפיהרט אין שפיטאל.

שוסטער צוגעטרעטען צו דער ארבייט.

(ב) געכטען האבען די שוסטער-מייסטער געמאלדען דעם ארבייטס-אינספעקטאר, אז זיי זענען מסכים צו געבען א 10 פראצענטיגע הוספה. דער ארבייטס-אינספעקטאר האט וועגען דעם מודיע געווען די שוסטער-געזעלען, וואס האבען אויף זייער פערזאמלונג בעשלאסען צוצוטרעטען צו דער ארבייט. זייט געלטען זענען שוין אלע שוסטער-ווערקשטעלען ווידער טעטיג.

טרינקט נישט קיין רויה וואסער

טיפוס איז אין שטאט!

תרפ"ח ציון

לראשית השנה הבאה

הננו שולחים את ברכתנו החמה לאחינו החלוצים בארץ אבותינו, לכל קרובינו, מכירינו ומיודעינו בכל אתר ואתר. תהי' שנה זו שנת שלום ברכה ואושר שנת גאולה שלמה לעמנו וארצנו.

תמורת כרטיסי-ברכה הננו מנדבים לטובת „קרן-הקימת לישראל".

גאולה תתנו לארץ!

צום נייעם יאהר

שיקען מיר אונזערע הייסע וואונשען אונזערע ברודער-פיאָנערען אין אונזער פאָטערלאַנד, אַלע אונזערע קרובים, פריינד און בעקאַנטע אין אַלע זייטען וועלט-גלות-לענדער. זאָל דאָס קומענדיגע יאהר זיין א יאהר פון פרידען און גליק. א יאהר, וואָס זאָל ברענגען צו פולע אויסלייזונג פון אונזער פאָלק און לאַנד.

אנשטאָט וואונש-קאַרטען שפּענדען מיר לטובת דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד.

תרפ"ח ציון

א.
אוגער, רעדאקט. ורעיתו
איזען ג.
ארעסקי לעאן
אוניקאָווסקי יצחק
אלעשניצקא רבקה
אינפעלד אליהו ורעיתו
אפענבאך אברהם
אראנאָוויטש זיגמונד ורעיתו

ב.
בושעוושינסקי
משפחת באדושעכאָווסקי
באדושעכאָווסקי דב
ביאלער מ.
ביעדאק
בערנשטיין מ.
בענונזאן
בערנהיים משה
ברייזבארד

ג.
גערטלער שלמה ורעיתו
גערטלער דוד
גיטלער גישעלע (סאסנאָוויץ)
גערזאָן י.
גורט יוסף
גאָלדבלאַט דר.
גאָלדבערג א. און ב.
געזונדהייט זלמן
גאָלדשטיין זיינוויל
גרילער צבי
גלאָדער ל. ב.
גילוואן קדיש
גאָלדבערג לאזאר
גאָלדפארב ל.
גרינשטיין מ.
גראָסמאן משה
געלבארד שמואל
גאָטעסגנאַדע ר.
גאָטעסגנאַדע חעלא
גינגאָלד י.
גאָלדשטיין שאול
גליק
גוטשטאט
גערשאָווסקי
גליקסמאן

ה.
האַכערמאן ברוך ורעיתו
הערשקאָוויטש מ.
האַנעמאן א. י.
הענדעלעס און ניימעלד
הענדעלעס משה
הענדעלעס
הארן
האכמיץ יצחק וביתו
האלבערשטאט ד.
הערצבערג צבי

ו.
ווארכיוועקער מ.
ווינבערג
ווייסקאָפּף
וויינרייב מענדל
ווראָווינסקא מ.
וויצמאן משה
וואָדא ר.
וואָלקאָוויטש הינדע און יהודה (לוטאָמירסק)
ווידיסלאָווסקי
ווידאָווסקי ד.
ווינאווער ח.

ז.
זילבערפעניג
זייבערט פרץ.
זימאן מ.
זילבערשטיין אברהם יצחק מאלוצקי צבי

ט.
טענענבוים
טיטענבאך ה. ל.

י.
יאשובסקי פיליפ
יאקובאָוויטש

כ.
כהן א. י.
כהן אברהם בנימין כהן

ל.
לאכמאן און זיננער
לודמיר א.
לענטשאָווסקא ל.
לוקסענבורג יעקב ורעיתו

מ.
מינץ צבי
מיליך יצחק
מארגוליס ד.
מארגוליס ב.
מארקאָוויטש און נאשעלסקי

נ.
נחומוב מ.

ס.
סאַמעט שכנה (ווארשא)
סאָלאָווייטשיק
סאָלאָווייטשיק באריס ורעיתו
סאט יוסף

ע.
עטינגין ר.
ערענרייך

פ.
פריינד ראובן אייזיק
פישאָוו א.
פישאָוו חיים
פוק זאב
פרידעל
פרעהליך מרדכי
פרידמאן אייזיק
פאבריקאנט דב
פיסלאָוויטש
פאזנער
פרוי פרידמאן
פראגער שמחה
פרישמאן מאיר
פוטערהענדלער ד.
פרימאן ש.
פינקעלשטיין ישראל
פרענד יהושע ורעיתו
„פולגאַצנע טאוואזשיסטווא"
פיזיצקי ש.
פימאַנסקי וו.

צ.
ציגלער וו.
צערכאָווסקי משה
ציטרין שמואל
ציטרין אהרן וביתו

ק.
קרישעק מיכאל ורעיתו
קעסטענבערג י.
קיבסטלער וויקטאָר
קאַפּולער פּאַשאַ
קאָטקאָווסקי
קוטנאָווסקי אשר ורעיתו
קנאָפּמאן מלך ורעיתו
קאַפּלאַוויטש אהרן
קאַלמאַנאָווסקא
קאצבערג
קארבמאן
קאפעל פרץ.
קרעניצער מנחם

ר.
ריטערבאנד א.
רעדליך מ.
רייבשטיין
רייבענבאך מענדל וביתו
רעכמאן

ש.
פירמע „שטאנדאר"
שאטאן יחיאל מאיר
שווארץ מענדל ורעיתו
שאיעוויטש א.
שאפיר ה.
שטיין זאב.
שמעלצער

LUNA

הײַנט און ווײַטערע טעג!

1) קינדער נשמות בעשולדיגן איך

Natalja Lisienko, Wanda Zawiszanka, Ela Łabuńska, Irena Skwierczyńska, Albert Steinnick, Fred Sym i Walter Rilla

רירענדע ראָמאַנטישע ליעבעס-דראַמע אין 10 אַקטען. אין די הויפּט-ראָלען אונזערע נאַציאָנאַלע ערשטע שיישפּילער.

הײַנט און ווײַטערע טעג!

דאָס 4. קאָנצערט פון דער גאָלדענער סעריע פון אונזער היי-יעהריגען רעפּערטואַר!

2) לאָדז, די ארבייטס-שטאָט

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לידוויער.

ערשטקלאַסיגער
קירזשנער-ווערקשטעל
מ. שאליט, פּיעטריקאָווער 33
עמפּפעהלט צום ווינטער-סעזאָן זעמטליכע פעלץ-אויסאַרבייטונגען פון איינפאַכע און עלעגאַנטע וואַרע. צוגענגליכע פּרייזען און בעדינגונגען.

„קינדער-היים"
געפיהרט לויט סיסטעם פון Prof. Montessori
אונטער דער לייטונג פון D-rowej Langérewej
18 פּאָלודניאָווא 18
אין גימנאַזיום פון פרוי JASZUŃSKIEJ-ŻELIGMANOWEJ
איינשרייבונגען פון קינדער פון ביידע געשלעכטער פון 3—6 יאהר נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום טעגליך פון 11—1.

קאַלאַשעז שניי-שיך
פון ערשטקלאַסיגע איינ- און אויסלענדישע פירמעס אין פילען אַסאָרטימענט זענען אָנגעקומען צו דער פירמע
Adolf Boksleitner i S-ka פּיעטריקאָווער 149
י. מ. בעש. ה.
הערט און דערציילט
ביליגער ווי איהר אין ערגיץ גישט קויפען
נידעריגסטע פּרייזען.
העכסטע סאָרטען.

בעקאַנטמאַכונג.
דער פעראיין „נותן לחם"
מאַכט בעקאַנט דאָס די אַלע פערזאָנען, וואָס וועלען ערהאַלטען טאַלאָנען צו בעקומען שטיצע אויף יו"ט, זאָלען קומען מאָנטאָג, עיו"ט פון 10—2 אין פעראיינס-לאָקאַל פּל. קאָשטשעלני 6, כדי אָנצונעמען די אונטערשטיצונג.
די פערוואַלטונג.

לעצטע אויפמערקזאַם!
נאָך א פולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפּפעהל איך די ג' קונדשאַפט פון איינענער אויסאַרבייטונג אין
א גרויסע אויסוואַהל
געבעטע שטיהל
געדעקט מיט לעדער, גאַבעלין, מאַראַקאַ, זייד, ווי אויך גאַבעלין און זייד-
קאַזעטקעס, מאַטראַצען
פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלער (וואַשען) נאַנדאַלקעס אַטאָמאַנס אַלעס לויט פאַריזער מאָדעלען פון עכט טרוקען האָלץ. ====== לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע.
צוגענגליכע פּרייזען און בעסטע בעדינגונגען.
בעספאַר איהר קויפט, בעט איך אויבעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אַכטונג
י. א. וואַיטשעכאָווסקי
10 נאָוואָמיעסקאַ 10

שפּאַרזאַמקייט מאַכט רייך!
עס איז אַלעמען בעוואוסט, אַז די בעסטע איינקויפס-קוועלע פון
מעבעל
איז די פירמע **Z. BOCIAN**
פּיעטריקאָווער 41, אין הויף.
אכטונג! געלעגענהייטליך צו פערקויפען א מאַכאָן-שלאָף-צימער גאַנץ ניי צום פּרייז פון 2200 זלאָטים ווי אויך א מאַכאָן-סאַלאָן יצדקא מיט זייד.

לעטשניצע
17 זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.
אַלערליי קראַנקהייטען ווערען עמפּפאַנגען דורך ספּעציאַליסטען-דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונט.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, באַנקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאָנען-בעשטראַהלונגען, איממפּונגען געגען שקאַרלאַטינע.

תקעו בחדש שופר
בכסה ליום חגינו
כי חוק לישראל הוא משפט
[illegible]

ערשטע לאָדזער בעמישע
פעלץ-פאַרבעריי און גאַרבעריי
W. Schönman Gdańska (Długa) 8 II p. fr.
נעמט אָן צום פאַרבען אַלע צרט פוטער אויף אַלע קאָלירען, ווי אויך עספּרישען אויף די פאַריגע קאָליר. נעמט אָן צו שרייבען שטראַמלען און אַלע צרט פוטער דורך עלעקטריע, דאָס די אויבערהאַאר ווערט גישט בעשעדיגט. אַלעס נאָך לעצטע צ'עכישע סיסטעם. דויערהאַפטיגע פאַרבען. צוגענגליכע פּרייזען. רייניגונג פון וואַסע פוטער.

OTWOCK Pensjonat „Juljanów" (Anny Gwircmanowej z Łodzi) poleca pokoje słoneczne, urządzone według ostatnich wymagań komfortu i higjeny. Kuchnia francuska, wykwintna. Ceny przystępne. Adres: Mladzka 24, tel. 60.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od poniedziałku d. 3 paźdz. i dni następnych
DRAMAT w 12 AKTACH
Wielka PARADA
(Parada śmierci)
W rolach głównej
John GILBERT i Renee ADOREE.
Następny program:
BEN HUR. BEN HUR.
Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60, III—30 gr.
dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

א גרויס פראָנט-געשעפט
מיט 4 צימער אין בירגאַשטש אין בעסטען צענטרום זאָפאָרט צו פערמיטען. צו ערפאַהרען:
Al. I-go Maja 85, front I piętro m. 7.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
און צאהן-ערצטע. קאַבינעט
„SANITAS"
צעגעלניאַנא 29, טעל. 44-51.
נעמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:

ד"ר י. איציגסאָן	ד"ר ש. מאַלאָוויטש	ד"ר י. שטערנבערג
ד"ר איזיק	ד"ר ענגעל	ד"ר ל. שפיצראָוויטש
ד"ר ח. גוטשטאַט	ד"ר ה. פריד	ד"ר א. שטערנבערג
ד"ר ג. גערשטיין	ד"ר ל. פריבולסקי	צאָהן-ערצטע:
ד"ר ח. לאַצקי	ד"ר א. קאַצענעלזאָן	י. צוקער
ד"ר ז. לעווינזאָן	ד"ר ס. קאַנטער	ב. גרינשטיין-גאָרקאָוי
פרוי ד"ר מ. לעווינזאָן	ד"ר מ. ראָזענבערג	ע. קרעניאַקאַ-ציפין
ד"ר ע. מאַרקאָוויטש	ד"ר ה. ראַקאָווסקי	ו. שאַצקאַ
	פר. ד"ר ע. ראָזענבלאַט	

פאַר אַנאַליזען פון אורין, בלוט, שטול-גאַנג און שפּייכעץ.

בחצי חנם!
גרויסער
ליקערען-אויספערקויף
פון דער פירמע Wyskok און Kantorowicz
1/1 ליטער 8 זל.; 1/2 ליטער 4.50 זל.
בעמערקונג: אַלע אונגאַר-ווײַנען צו זעהר ביליגע פּרייזען.
מיט אַכטונג פ. ליפּעל,
גרינער מאַרק 8.

טליתים-פאַבריק
אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים כמו מהדר שץ, ווי אויך טליתים-קאַטן הורט און דעטאַיל, מיט אויסנאַהמען, אויך גאַרטלעך. שטראַמלען און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי
א. ה. ציטרינאָווסקי, מאַטעיגנא 1
אין 2. הויף, פאַרטער, קומט און איבערצייגט אייך! בעט.! ס'הערען אויך אָנגענומען אַלע טליתים צו וואַשען, 3614

מורעה מהראבינאט.
באזהרה גדולה, אַז דאָס פלייש, וואָס מען וועט קויפען אין די יאַטקעס דעם פרייטאָג נאָך יום-כיפור אין דעם פרית, זאָל מען געדענקען, מ'זאָל דאָס כשר מאַכען פאַר 10 א זייגער.
לאָדזער ראַבינאַט.

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאַכט איך די אַלערנייעסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פאַריזער מאָדע און די פיינסטע מיטע איבער-אַרבייט איך אויף גאָנציך נייע. געדענקט די אַדרעס!
נאָר פאַר 2.50 זל.
28 זאַוואַדזקי 28
אין הויף, ב-טען אַפּגאַנג, לינקס פאַרטער.
בעט. מאַכט איך שיפּאָן-וועלור-סאַמעט- און פילץ-היטע אין אַלע פאַרבען און מאָדען אין פיינסטער אויספיהרונג. דיזע אַרבייט איז גאָר אויף א קורצער צייט.
נאָר פאַר 7 זל.
„TOBA"

לעטשניצע „VITA"
פאַר מוזמענדע קראַנקע פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען אויף פּעטריקאָווער 43, טעל. 47-44.
ביי דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל, קאָנינקטע פון מיקראָסקאָפּישע טעראַפּיע, קוואַרץ-לאַמפּ, בערזון לאַמפּ „אַלערבעזון", סאָלוקס, בעגאָנטי'ס צאָהן-אָפּטערעס, עלעקטריזאַציע, ליכט-בעדער, דענטיסטיש-ערצטליכער קאַבינעט, ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט. בערשטונגען-שטעלע פאַר מוטערס.

איננערליכע קראַנקהייטען:	ד"ר מ. דאַווידאָוויטש ד"ר י. איטעלסאָן ד"ר ה. מרישעק ד"ר א. אוריסאָן
קינדער-קראַנקהייטען:	ד"ר י. קאַפּלאַנסקי ד"ר יוזעף מאַן ד"ר מאַמעט-מאַנדעלס
הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען:	ד"ר ע. עקערט ד"ר וו. לאַגונאַווסקי
נערווען-קראַנקהייטען:	דר מ. אורבאַך
אויגען-קראַנקהייטען:	ד"ר איגנ. מאַרגאַליס
כירורגישע קראַנקהייטען:	ד"ר מ. דאַבולעוויטש ד"ר מ. מאַנטאַר ד"ר ע. סוניג
פרויען-קראַנקהייטען און אקושעריע:	ד"ר ס. ערדמאַן ד"ר א. פאַנאַזשעלסקי ד"ר ר. ריימלער-קוריאַנסקאַ ד"ר י. שווייצער
האַלז-, נאָז-, אויער-, שטימע, שפּראַך-שטער-רונגען:	ד"ר א. מאַזור
האַלז-, נאָז- און אויער-קראַנקהייטען:	ד"ר א. זשעבראָווסקי
מויל- און צאָהן-קראַנקהייטען, צאָהן-דענטיסטען:	ל. נעצאַח ח. האַלפּערן פערסאָנאַל-לייזעראָוויטש פּ. ראַוזע
בעקטעריאָל.-כעמישע לאַבאָראַטאָריום:	ד"ר זשוראַווסקי

רענטגען. היילונג פון שפּראַך-שטערונגען, שטאַמלען א. ז. וו., דיאַטערמיע, הייל-מאַסאַזש, איסטעסלגעזע נעגעט שקאַרלאַטינע, מעלעקטערופיע און אַנטאָמיקער, הייזונגען אין שטאַט, בריקעט, נאָל-דענס קאָרבאָנען און קוואַרצלאַמפּ צטוו, די לעטשניצע איז אָפען פון 9 פריה ביז 8 אָוונט און זונטאָג פון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: פאַר א חודש אין פּוילען 5 זל., אין פּראָווינץ און בעלגיען—29 פראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.
אַנאָנסען-פּרייז: פאַר א מ"ל.-מעטער-שורה פאַר'ן טעקסט 16 גר., פּרימעטן 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פּרימען 60 גר., נאָכ'ן טעקסט 12 גר. פּרימעט, 18 גר. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאָט—ביז 50% טייערער. פון די פּריזען ווערען גיט קיין רעבאַט.

Redaktor wydawca E. Hamburski.
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16